

«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

ЭНГИЭЛИ

12+

2019 сыл
От ыйын
4 күнэ
Чэппиэр
№ 26 (10711)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүтэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

**БЭҕЭНЭЭ...
БҮГҮН...
САРСЫН...**

Улуус баһылыгын
мунһабыттан
бэлиэтэһиннэр

Тыа хаһаайыстыбатын управлениетын салайааччыта иһитиннэрбитинэн ыһыы үлэтэ түмүктэммит. Биз 62 %-на, ынах 75 %-на төрөөбүт (2885 ньирэй). Хаһаайыстыбалар окко киирээри бэлэмнэнэ сылдьаллар.

Арбын нэһилиэгэр Алдан уңуор ойуурга уот туран 7 гектардаах сири сиэбит. Дьокуускайдаагы анал этэрээт дьоно ону умуллара сылдьаллар.

ИДьО иһитиннэрбитинэн 1 суол быһылаана, 1 уоруу түбэлтэтэ тахсыбыт. 4 киһи арыгы иһэн баран уруулга олорон тутуллубуттар.

Ынаҕы, сылгыны уоруу тахсыталаан эрэр. Онон хаһаайыттар сүөһүлэрин үчүгэйдик көрүөхтэрин, маныахтарын наада.

От ыйын 7 күнүгэр диэри музыкальнай, спортивнай оскуолалар ханнык министри эристибэлэргэ киирэллэрэ быһаарыллыахтаах.

Сбербанк нэһиликтэргэ банкоматтары туруорары былаанныыр. Нэһиликтэр дьаһалталара онно утары баран табыгастаах дьиэни-уоту буларга көмөлөһүөхтэрин наада.

От ыйын 27 күнүгэр Бүлгүттээх мелиоративнай ситимигэр ууну өрүстэн бырахтары сабаланна. Ууну куттары (хачайдатый) 72 күн устата салданан барыаҕа. Бу ситим сүннүн ыраастааһынга үлэ ытыллара былааннар.

«Роспотребнадзор» иһитиннэрбитинэн, 3 киһи куртаҕа сүһүрбүт, 4 киһини ыт ытырбыт. Биер ханна да үлэлээбэт киһи сэллигинэн ыалдыбыта биллибит. Сайынны оҕо лааһырдар бары этэннэ үлэли тураллар.

Хагалас улууһугар бэрэстэбиитэллээх органнар ассоциацияларын мунһаҕар 19 улуус бэрэстэбиитэлэ кыттан, бюджет эйгэтигэр киирэр тэрилтэлэргэ оптимизация туһунан кэпсэтии буолбут.

РФ ылыммыт национальнай бырайыактарынан үлэни ытыгыга Нам улууһа республикага ортоку миэстэҕэ сылдьар. Хатырык суолун онорууга 566 мөл. солкуобай көрүллүбүт.

РФ уонна СР программаларынан көрүллүбүт харчы (үп) 100% туһанылларын ситиһиһэ болдомто ууруллуохтаах.

Бэлиэтэниэ
И. ИВАНОВ

СР VII-с спартакиадатыгар

От ыйын 3-8 күннэригэр Амма улууһун Амма сэлиэн-һэтигэр СР норуоттарын VII-с спартакиадата ытыллар. От ыйын 2 күнүгэр Нам улууһун хамаандатыгар алгыс ингэрэн, арыылаах алаадынан айах тутан, кыайыы

оһуохайын үгкүүлээн Саха сири Олимпийскай оонньууларынан билиниллибит күрэхтэһиһэ атаардыбыт.

Улуустаагы спорт управлениетын начальнига Павел Иванов салалтатынан, 240 спортсмен Нам улууһун кө-

мүскүү барда. Кинилэр истэригэр быйылгы Дыгын оонньуулары иккис призера Артем Варданян, аатырбыт тустууктар, хапсаҕайдыттар Кузьма Сивцев, Игорь Софронеев, боксер Денис Халдеев у.д.а. бааллар.

(Бүтүүтүн 5 стр. көр)

Ыһыы — 2019

Ыһыы ТҮМҮКТЭННЭ, АНЫ КӨРҮҮ- ИСТИИ БАРАР

Улуустаагы тыа хаһаайыстыбатын управлениета от ыйын 1 күнүгэр хомуйан онгорбут түмүктүү субюккатыттан көрдөххө, хаһаайыстыбалар хортуоппуйу 486 гектарга олордубуттар, онон улуус үрдүнэн былаан 100% туолбут.

Обуруот аһын ылыы былаана 7,3 гектарынан туолбатах. Ол эбэтэр, 110 гектарга ыһахтаахпытын 102,7 гааҕа ыстыбыт. Сүөһү аһылыга буолар кулгууралары ыһыы сорууга бэрт кыранан куоһарыллыбыт, ол эбэтэр, 1630 гаа онугар 1649. Бурдук 200 гектарга (100%) ыһылынна. Обуруот аһын 102,7 гаа олортуубут: ол иһигэр хаппыстаны 21,4, моркуобу 26,7, сүбүкүлэни 47,8, араас үүнээйини 6,8 гектарга.

Аны мантан инһэ бу ыспыт үүнээйилэритин үчүгэйдик кыһанан-мүһэнэн көрүү-истии эрэйиллэр кэмэ сабаланна. Онон үүнээйини көрүүгэ-истиигэ ирдэниллэр агротехническай үлэлэри кэмигэр, хаачыстыбалаахтык толоруубут аны күһүн өлгөм үүнүүнү ылыыбытын мэкитиэлиэ. Сир хоһуун үлэһиттэригэр үрдүк ситиһиһилэри, өлгөм үүнүүнү баһарабыт.

Сизн БОЛДЬУ

АЛГЫС БАҢА СЫАЛАНЫН!

БАТАСКА НАМ БАСТАКЫ!

(Иван Румянцев-1 миэстэ, Петр Аргунов-2 миэстэ, Игорь Лебедев-3 миэстэ.)

Батастаах Наммыт уустара Айылбаттан дьобурдаахтар, Тимир уунун удьуордара Айыы хаантан сыдыааннаахтар, Сымара тааһы уаһар Көмүс тарбахтаах уоланнар, Албаннаах ааккыт ааттанар!

Нам дьоно бүгүн уруйдуур! Айдарыылаах уустарыбытын, Мымах кинээс утумнарын.

Батас кылаан сыгыыкайа, Алыы тимир чорууннааҕа Ситэн-хотон чоһуллуута, Тостубата, сыппаабата Атыттары баһыйдаҕа, Кыайы-хотуу аҕаллаҕа Ыһыах күнүн көрүстэҕэ!

«КУБА КУО» СЭЛЭЭППЭ – БАСТАКЫ!

Куба Куо сэлээппэ, Уйдара тэлээрэ Сангарды дайыахтыы, Күн диэки көтүөхтүү Талбааран астыгыан, Нам кыһа кэрэтиэн!

Сэлээппэ күрээбэр, Хайа кыыс бастыгар Энгсиэли Кэрэ Куо, Нам кыһа угуйуо Абылыр алыптаах, Туймаардар аналаах.

Куба Куо-Нам кыһа Ыһыахпыт бастыга! Кэрэ Куо- Нам кыһа Туймаада бастыга! Куба Куо- Энгсиэли Күрэхпит бастыга!

Удьурҕай

Туймаада ыһаҕар сэлээппэ күрээбэр 102 кыттааччыттан жюри үрдүк сыанабылын ылан, Аппааны олохтооҕо, дизайнер-оформитель Анастасия Борисовна Эверстова Нам улууһун гербэтэ, куба символа уонна Олонхо ыһаҕар туруоруллубут Аал Луук Мас онгоһуктаах сэлээппэтин кыһа Айталига Дьяконова көрдөрөн бастакы миэстэни ситистэ. Бириһин - «Айфон X» суотабай телефону үөрэ-көтө туттулар.

Бэйэ информ.

«ОТ ЫЙА-КҮӨХ САЙЫН БЫЙАНА СИТИИТЭ»

ОйОр күн күөрэйдэ,
Уот куйаас оргуйда.

От Ыйа эргиллэн,
Көй салгын илгийэн
ТыА сирэ астыгыан!

КуК-кууктаан кэбэбит
ҮгҮһү хохуйда,
КүӨрөгэй күөрэйэн
КөХ буолан ылааста.

ХаС алаас аайгытын
ЫНДхпыт мэччийдэ,
Сай күөбэр үөр сылгы
АТЫра кистээтэ,
КүН күһүн эбинэн.

СоБолоох, мундулаах
Ып-Ыраас күөлэргэ
Байанай тосхойдо,
ТыА ойуур сир астаах
КөНөммөт быйанга
КыАлланы бэрэстэ.

От Ситэн, от үүнэн
Ил Иилээх-атахтаах
ОтТуурга турунна,
ИтИиттэн, куйаастан
ИлИстэн быстыбат
ТэТиэнэх, үлэһит
ЭрЭллээх отчуттар.

Удьурҕай

Ас-тагас халлаантан түспэт

Тыа сиригэр урут да, билигин да сүөһү, сылгы иитиитэ дохуоту биэрэр, хаһайысты-балар туруктаах буолууларын мэктиэлиир сүрүн салаанан буолар. Бу салааҕа сыл агарынан көрдөрүүбүт, балаһыанньабыт 2010 уонна ааспыт 2018 сыллар туһааннаах кэмнэрин кытта тэнгээн көрдөххө төһө түспүштүтүн, эбиллибиппитин улуустааҕы госуларственнай статистика тэрилтэтигэр түмүллүбүт сыһыппаралар манньк кэпсиппэр.

Бэс ыйын 1 күнүгэр ынах сүөһүбүт уопсай ахсаана 12804 төбөҕө тиийдэ. Былырыын баччаҕа 13507 төбө, 2010 сылга 16162 төбө баар эбит буоллаҕына, көбүрээһин (-693) уонна (-4358). Ынаар ынахпыт (ийэ сүөһү) уопсай ахсаана улуус үрдүнэн 2018 сыллааҕар 148 төбөнөн аччаата. Онон быйыл (сыл агарыгар) 4172 ынаҕы тутан олоробут.

Ол түмүгэр үтү ыаһын, эти оноруу биллэрдик түспүт. Холобур, былырыын баччаҕа 18151 ц 2010 сылга 25481 ц үтү (валовайынан) ыабыт буоллаҕына быйыл 14982 ц эрэ тиэртибит.

Ынаар ынах ахсаана аччабыта аҕыйах төрүөү ыларга, үтү, эти оноруу аччааныгар тиздибитэ мөккүөрэ суох чаччы. Бу биир төрүөт (биричиинэ). Атыннара: сүөһү бородата мөлтөөбүтэ, буоһаты, искусственай сизмэлээһин үчүгэйдик тэриллбэккэ төрүөү ситэ ылбатахпыт, татым, мөлтөх хаачыстыбалаах отунан аһатыбыт, сүмэһин-

ТАГНАРЫ ТҮҮҮ ТОҕО ТОХТООБОТУЙ?

нээх, комбинированнай, эбии аһылыктарынан тото-хана аһаппат буолбуппут, о.д.а.

Ынах этин онорууга тагнар түүһү улахан. Сылгы этин онорууну уопсай сыһыппараттан таһааран кэбиһэр буоллар, өссө мөлтөх хартыына көстүү этэ. Сыһыппаралары тэнгээн көрүн. Былырыын (сыл агарыгар) 118,7 ц (тыыннаах ыйааһынан), 2010 сылга 202 ц сылгы, ынах, көтөр этин (холбоон) онорбут буоллаҕына, быйыл 95,8 ц эрэ онордубут. Эти онорууга былырыынгы көрдөрүүлэрин 5 нэһилиэк эрэ (Арбын 33, Ленскэй 1, Модут 3, Таастаах 4, Хамаҕатта 0,5 центнеринэн) куонарбыттар. Үтү ыаһын былырыынгы таһымын I Хомуустаах эрэ бэрт кыранан (+8 ц) аһарбыт, атыттар былырыынгы көрдөрүүлэригэр тиэрдибэтиллэр.

Ынаар ынах ахсаана былырыынгытааҕар Арбынна 10, Бөтүнгэ 27, Модукка 7, Таастаахха 20, Түбэҕэ 4, Хатырыкка 18, I Хомуустаахха 46 төбөнөн эбиллибит. Уоннааҕылар былырыынгытааҕар аҕыйаттылар. Ол курдук: Үөдэйгэ (-22), Көбөкөнгө (-26), Ленскэйгэ (-19), Никольскэйгэ (-6), Партизанга (-45), Салбанга (-15), Фрунзега (-3), Хамаҕаттага (-36), Хатын Арыыга (-43), II Хомуустаахха (-28), Маймаҕага (-7), Искрага (-8).

Аны ынаар ынахпыт 2010 сылга (сыл агарынан) баар ахсааныттан төһө эбиллибитин, эбиллибэтэбин биирдии нэһилиэгинэн ылан көрүөххэ.

Ынах ахсаана улууспут 3 эрэ нэһилиэгэр элбээбит: Арбынҕа (+30), Бөтүнгэ (+34), Таастаахха (+12). Оттон атын 16 нэһилиэккэ ынахтар аҕыйаата (билигин баара, төһө көбүрээбитэ (-): Үөдэй 340 (-96), Искра 95 (-4), Көбөкөн 94 (-86), Ленскэй 77 (-209), Модут 323 (-37), Никольскэй 117 (-193), Партизан 316 (-14), Салбан 143 (-54), Түбэ 191 (-39), Фрунзе 39 (-15), Хамаҕатта 293 (-138), Хатын Арыы 572 (-200), I Хомуустаах 266 (-66), Маймаҕа 63 (-9).

Сылгы ахсаана Ленскэй уонна Түбэ нэһилиэктериттэн уратыларга 2010 сыллааҕар биллэрдик эбиллэнэ. Ленскэй нэһилиэккэ сылгы 336, Түбэҕэ 4 төбөнөн аҕыйаата. Сылгы ахсаана нэһилиэктеринэн (2010 с./2019 с.): Арбын (121/267), Бөтүн (386/862), Үөдэй (826/1596), Искра (185/256), Көбөкөн (359/544), Модут (1098/1141), Никольскэй (395/549), Партизан (422/778), Салбан (596/821), Таастаах (376/484), Түбэ (696/692), Ленскэй (518/282), Фрунзе (160/168), Хамаҕатта (542/1013), Хатын Арыы (1824/2505), Хатырык (488/627), I Хомуустаах (1244/1657), II Хомуустаах (1005/1665), Маймаҕа (29/99).

2010 сылга 1139 сибииньэлээх, 2871 көтөрдөөх эбит буоллаҕына быйыл (бэс ыйын 1 күнүгэр) улуус үрдүнэн 546 сибииньэлээхпит, 2009 көтөрдөөхпүт.

Сыһыппаралар көрдөрөлөрүнэн сүөһү иитиитигэр балаһыанньа уустук.

Мустубут түүһүлгэлэригэр түптэ буруотун унаардан, остуолларыгар сайылык араас аһын хоточчу тардан, хардарыта күндүлэһэн, оһуохайдаан, ырыа ыллаан, тойук туойан, сайылык мүүттээх салгынын эҕирийэ тыһынан сэргэхсийдилэр, үөрдүлөр-көттүлөр.

Ытык дьоммут ахтыл-

Ким дьийлээх— ол дьоллоох!

ТААС ДЬИЭЛЭР ДЬЭНДЭЙИЭХТЭРЭ

Соторутааҕыта I Хомуустаах нэһилиэгэр «2019-2025 сс. дьону хаарбах дьийлэриттэн көһөрүү» программнан тутулуохтаах 12, 16 квартиралаах саҕа таас дьийлэр бастакы сыбаайаларын туруорууга аналлаах үөрүүлээх тэрээһин буолла. Улууспут Ытык киһитэ, биллиилээх хомусчут, тойуксуг Дмитрий Кривошапкин өбүгэлэригэр үгэстэрин тутуһан аал уоту оттон, айах тутан уот иччититтэн, Үрдүк Айыылартан көрдөстө, алҕаата, арчылаата.

Дьоро күн үөрүүлээх тэрээһинигэр нэһилиэк олохтоохторун, саҕа дьийлэниэхтээх ыаллары тутуу саҕаламмытынан нэһилиэк баһылыга Василий Жирков, улуус дьаһалтатын капитальной тутууга управлениетын начальнига Петр Эверстов, МКУ «КУМИ» инженерэ Александр Маркова, уопсай дьийлэри тутар «Прогресс» ХЭТ салайааччыта Алексей Пинигин, кини солбуйааччыта Георгий Алексеев истинник эвэрдэлээтилэр, тутуулар дьийлэри былааннаммыт болдоххо бүтэрэн, олохтоохторго туттарыахпыт диэн эрэннэрдилэр.

«Прогресс» ХЭТ кыахтаах, эрэллээх буоларын көрдөрбүт тэрилтэ. Билигин хас да улууска саҕа объектары тутуу сыйдыр. Нам улууһун, I Хомуустаах нэһилиэгин кытта сибээстэспитэ ыраатта. Тутуулар үйэлээхтэр, сылаастар, тупсабайдар. Бу да сырыыга үчүгэй хаачыстыбалаах дьийлэри дьэндэтэн олохтоохтору үөрдүөхтэрэ, махталларын, алгыстарын ыһахтара диэн бүк эрэниэбин.

И. ИВАНОВ

«Абитуриент-2019»

ҮӨРЭХХЭ ТИЭТЭЙИН!

Бэс ыйын 24 күнүттэн Нам улууһун үөрэҕин управлениетыгар «абитуриент» штаба үлэтин саҕалаата. Манна салайааччынан Сахаяна Егоровна Лукина үлэлиир.

Бу күннэргэ кинини кытта көрсөн кэпсэттим. -Быйыл Нам улууһугар 237 оҕо оскуоланы бүтэрдэ. «Абитуриент» штаб оҕолорго үөрэх кыһатыгар туттарсан киирэрэ сүбэ-ама ыйан биэрэр. Дьокуускай куоракка 4 үрдүк үөрэх кыһата баар: ХИФУ, АГИКИ, АГИСХА, ЯИВТ. Манна киирэрэ докумуонун тутун үөрэх комиссиятыгар туттарабыт. Оттон кини куорат кыһатыгар киирэрэ «почта России» нөҥүө ыгытаахха сөп уонна «гос. услуга» регистрацияланан баран, докумуонун тутун сканердан ыгытабыт. Оҕолор кини үөрэх кыһатын интэриэһиргииллэр.

Быйыл кини үөрэх кыһатын олимпиадатыгар элбэх оҕо кытынна. Нам улууһунтан 14 оҕо кыһааһыны ситистэ, кыһааһылаахтарга 10 баал, призердарга 5 баал, эбиитин ЕГЭ түмүгэ аабыллар. Үрдүк үөрэххэ киирэрэ абитуриент 5 үөрэх кыһатыгар докумуону 3 хайысхаҕа биэриэн сөп.

Бэс ыйын 20 күнүттэн үөрэххэ киирэрэ докумуон биэриитэ саҕаланна. Билигин үксүн оҕолор ХИФУ-ну уонна целевой миэстэлээх үөрэҕи интэриэһиргииллэр.

Целевой миэстэ үрдүк да, орто да үөрэххэ баар. Манна сакаасчыты уонна үлэнэн хааччылааччыны кытта дуогабар туһарсабыт.

Бу сылга үөрэххэ киирэр оҕолор Намнааҕы үөрэх управлениетыгар барангыт информацияны ыһаахытын сөп. Үлэлиир кэмнэрэ: бэнидиэнниктэн бээтинсэҕэ диэри сарсыарда 9-тан киһэ 17 чааска диэри.

Оля НОГОВИЦЫНА

Сайылык — үрүлүйэр үт, эмис эт

Тыа сирин сайдыытын тэтимирдэргэ сайылык тирэх буолар анала өссө да умнулла, сүтэ илик. Сахалар түг былыргыттан кыстыыр, сайылыыр сирдээх этибит, оннооҕор билигин курдук биир сиргэ мустан олорбот кэммитигэр.

ВЕТЕРАННАРБЫТ САЙЫЛЫКТАРЫН АХТАЛЛАР

Билигин сүөһүлэрбитин сайылыктарга таһаарбакка, бөһүөлэктэрибит тулатынааҕы тэпсилгэн буолбут, халтаннаабыт сиргэ мэччитэр, сүһүрбүт буору-быылы тыһынан сайылатар буолуохпуттан, сүөһүлэрбит хаарыаннаах самаан сайын бэлэбиттэн матан, туруктара биллэрдик мөлтөөтө, аанна төлөһүйбэт, үтү да ситэ биэрбэт буоллутар. Онон, ыһахтаах дохуоптун көрөн олорон мүлчү туппуппут ыраатта.

Нэһилиэктербит хаһаайыстыбалара бары эрдэ сайылыктарыгар кургөмүнэн тахсыбыттар буоллар, бу бэртээхэй күнү үөрэ-көтө бэлиэтиэхпит хаалла. Ордук тэрээһиннэхтик, көхтөөхтүк, сэргэхтик I Хомуустаах Бүтэйдээһин сайылыгар сайылык бастакы бырааһынньыга тэрилиннэ. Соторутааҕыта улууспут 5 нэһилиэгин ветераннара Сизникэйдэригэр мустан эмиэ «Сайылык күнүн» бэлиэтээ-

баннаах сайылыктарыгар тахсыы, сайылааһын курдук кэрэ түгэннэри, көхтөөх, күрээһиннээх үлэ кэмин ахтан-санаан ыллылар, араас күрэхтэһиилэргэ кытыннылар. «Сайылык аһа» күрэххэ Мария Иннокентьевна Сивцева (Хамаҕатта) бастаан «Гран-при» хаһаайыһынан буолла. 2-с миэстэни Татьяна Герасимовна Филиппова (Нам сэл.) уонна Оксана Ивановна Лебедева (Хатын Арыы) ыллылар. 3-с миэстэҕэ Ольга Михайловна Гоголева уонна Варвара Куприяновна Попова тигистилэр. Ырыа күрээһин элбэх киһи кытынна. Барыларыгар биһирэбил бириистэр, махтал суруктар туттарылыннылар.

Хамаҕатта «Ретро-Данс» бөлөҕө бальнай үңкүүлэринэн, Аппааны ветераннара ансамбылынан, Хамаҕатта ветераннара квартетынан, Зоя Эверстова, Василий Михайлов, Аскалон Егоров, Юрий Кугданов, Люция Евсева иэйиилээх эриэккэс ырыаларынан мустубут дьону эвэрдэлээтилэр.

Сизн БОЛДЬУ

Сайынны кэмнэ оҕо дыарыктаах буолуута күүскэ хонтуруолланар буолла. Сокуоннай сааһын ситэ илик оҕо ускул-тэскил, дыарыга суох сылдыа суохтаах. Бүгүн бу туһунан кэспэтиэкпит. Тустаах тэрилтэлэр салайааччыларын, эппиэттэхтэрин кытта кылгас-кылгас кэспэтиибитин ааҕын.

А.П. Кутукова, сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолор дыалаларын көрөр уонна кинилэр бырааптарын харыстыыр улуустаагы комиссия эппиэттэх секретара:

– «Сайынны кэмнэ оҕо куттала суох буолуута» акциянан комиссия чилиэттэрэ, хас да бөлөххө арахсаннар, бары нэһиликтэри кэрийэ сылдьан, нэһиликтэргэ тэриллибит сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолор дыалаларын көрөр уонна кинилэр

Билинни туругунан комиссия учуотугар 33 ыал турар. Онно 94 оҕо баар. Биэс оҕо проф. учуокка турар. Бу ыаллар оҕолорун көрөр эбээһинэстэрин ситэ толорбот буоланнар учуокка ылылаллар. Проф. учуокка үксүн сокуону элбэхтэ кэспит, дьиэлэриттэн барар оҕолор ылылаллар. Кинилэри кытта былаан быһыытынан профилактической үлэ ытыллар. Учуокка турар сорох оҕолор төрөппүттэрэ туруктаах ыаллар. Урукку кэмнэ иһэр-аһыыр, туруга суох ыал оҕолоро учуокка туралларын курдук өйдөбүл баара. Ол эрэри, билигин социаль-

көрөр уонна кинилэр бырааптарын харыстыыр общественной сэбиэттэр тэриллибиттэрэ.

М.П. Дьяконова, үөрэх управлениетыгар эбии үөрэхтээһин уонна иитии отделын салайааччыта:

– Сайынны кэмнэ оҕо дыарыктаах буолуутугар, ускултэскил сылдыбыатын туһугар былааннаах үлэ ытыллар. Ол курдук, оҕо лаабырынан хабыллар, сорохтор төрөппүттэрин кытта сылдыбаллар, тас дойдуларга сынньана бараллар. Ол гынан баран, үгүс оҕо лаабырынан хабыллыбака хаалар. Манна биричи-

Л.О. Атласова, ПДН инспектора, полиция майора:

– Биһиги үлэбит сүрүн хайысхатынан, сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолор буруйу онорботторун туһугар профилактической үлэлэри ытыты, хонтуруол, сэрэтии буолар. Кэнники сылларга төрөппүт эппиэтинэһэ мөлтөөтө. Оҕону иитиигэ, үөрэтиигэ, сынньаланын тэрийиигэ болҕомто аччаата. Өскөтүн оҕо бэрээдэги кэстэбинэ, буруйу онордобуна, төрөппүт эппиэтинэһи үөрэх тэрилтэтигэр сүктэриэн, соннуон баҕарар. Бу биллэн турар, төрдүтэн сыһа. Эппиэтинэс, аан бас-

бунэн сылдьан тутулуннабына, төрөппүтэ, эбэтэр эппиэттээх киһитэ 1000-3000 солк, дуоһунастаах киһи 2500-5000 солк., юридическэй сирэй 10 000-30 000 солк. ыстараапка ууруллаллар. РФ КоАП 1 ч. 5.35 ыстатыытынан, сокуоннай сааһын туола илик оҕо төрөппүтэ, эппиэттээх киһитэ, сокуоннай бэрэстэбиитэлэ оҕону иитэртэн, үөрэтэртэн akka астанар, интэриэһин көмүскээбэт буоллабына, сэрэтии бэриллэр, биитэр 100-500 солк. диэри административнай ыстараапка ууруллар.

Рейдэлэр нэдиэлэ аайы ытылаллар. Анал операциялар, профилактической тэрээһиннэр кэмнэригэр, күн аайы рейдэҕэ сылдыабыт. 16 сааһын туола илик оҕо административнай буруйу онордобуна, төрөппүтэ РФ КоАП 1 ч. 5.35 ыст. эппиэтинэскэ тардыллар. РФ адми-

ҮТҮӨ САЙЫН ЭРГИЧЧИ ТУҢАЛААХ БУОЛЛУН

бырааптарын харыстыыр общественной сэбиэттэр үлэлэрин бэрэбиэркэлииллэр уонна кинилэргэ методической көмө онороллор. Ону таһынан туспа графиктарынан бэрэбиэркэлэр бараллар. Төрөппүт хонтуруола суох сөтүөлүү сылдыар оҕолору, сөтүөлүүргэ көңүллэммэтэх ууларга сылдыааччылары көрөллөр. Ууга, суолга, транспортка сэрэхтээх буолуу, баһартан хайдах көмүскэнэр туһунан ОГПС, ГИМС, адм. комиссия, ҚДН, полиция буолан бэрэбиэркэлэр, тустаах тэрээһиннэр ытылаллар.

най балаһыанньатыттан тутулууга суох учуокка турар буоллулар. Бу хартыына иитии, көрүү-истии, болҕомто мөлтөөбүтүн көрдөрөр. Учуттан көнөн эбэтэр сокуоннай саастарын ситэн уһуллаллар. 2019 сыл бастагы агарын түмүгүнэн, 11 дьизэ кэргэн көнө суолга үктэнэн учуоттан уһулунна.

Биһиги үлэбитигэр көмө онорор уонна туруга суох ыаллары эрдэттэн сэрэтэр сыаллаах, 2016 сыл ахсынны ыйыгар хас нэһилиэк аайы сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолор дыалаларын

нэ элбэх. Ардыгар төрөппүт, дьизэ кэргэн, кыаҕа суох буолар, эбэтэр хаһаайыстыбаҕа көмөлөһүннэрэбит диэн лаабырга ыыпаттар. Төрөппүтү кытта үлэ араастык барар. Ол курдук, СМИ нөнгүө, төрөппүт мунньахтарыгар, оскуола администрацията сөптөөх информацияны тиэрдэбит. Сайынны сынньалан, лаабырдар тустарынан олохтоох араадыыаҕа тахсабыт, анал брошюралары таһааран тарҕатабыт.

Оҕону сайынны кэмнэ эрэ буолбакка, мэлдьи төрөппүт бэйэтэ хонтуруоллуохтаах. Оскуолаҕа, лаабырга бэриллибит буолуо суохтаах. Манна төрөппүт бэйэтэ эппиэтинэһи сүгэр. Сайынны кэмнэ оҕо буруйу онорботун, бэрээдэги кэспэтин туһугар төрөппүт хонтуруолу сүгүөхтээх.

Сайынны кэмнэ оҕо буруйу онорботун, бэрээдэги кэспэтин туһугар, төрөппүт хонтуруолу күүскэ олохтуон наада. Сайынны кэмнэ 10-тан киһээ сокуоннай бэрэстэбиитэлэ суох, оҕо уулуссаҕа сылдыаа суохтаах. Оскуола туһалаах лаабырдарга сурыйарын таһынан, төрөппүт бэйэтэ экирэтиһэн лаабыр булан, оҕотун сынньатыахтаах.

таан, төрөппүккэ бэйэтигэр сүктэриллэр. Ону ханнык да түгэннэ умнар, эбэтэр мэлдьэхэр сатамат.

СР КоАП 2 ч. 3.4 ыст. этиллэринэн, 18 сааһын туола илик оҕо түүн, сайын бэс ыйын 1 күнүттэн атырдыах ыйын 31 күнүгэр диэри, 23 чаастан 06 ч. диэри, атын ыйдарга 22 чаастан 06 ч. диэри общественной сирдэргэ: уулуссаҕа, стадионна, пааркаҕа, сквергэ, автобуска төрөппүтэ, эппиэттээх киһитэ суох сылдыара көңүллэммэт. Өскөтүн оҕо бу этиллибит чаастарга соботох эбэтэр бөлө-

нistrативнай быраабы кэһии кодексатынан, административнай эппиэтинэс оҕо 16 сааһыттан сүктэриллэр. Бу дьыл алта ый түмүгүнэн, профилактической учуокка 36 сокуоннай сааһын ситэ илик оҕо турар. Административнай эппиэтинэскэ 64 төрөппүт тардылынна. Быйыл сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолор ортолоругар итирдэр утахтары иһи элбээтэ. Сокуоннай сааһын ситэ илик 8 оҕо административнай боротокуол толорулунна.

Бэлэмнээтэ
Л. НОГОВИЦЫНА

КӨЙ САЛГЫННА САНАЛЫЫ ЭРЧИМИ

Намнааҕы үөрэх управлениета кулун тутар 1 күнүттэн сайынны лаабырдарга заявка хомуйбута. Управление эбии үөрэхтээһинин уонна иитии отделын салайааччыта Мария Петровна Дьяконованы кытта көрсөн кэспэтиим.

– 2019 сылга Нам улуугар уопсайа 29 оҕо сынньалан лаабыра үлэлиэхтээх. Билигин улуус үрдүнэн оскуола-ларга 19 күннээҕи сынньалан лаабырдар арылыннылар. Хас биридди лаабыр араас хайысхалаах. Холобура, оҕо искусствотын оскуола «Музыка для всех» диэн хайысханан үлэтин саҕалаата. Хас сылын ахсын оҕолор лаабырга сылдыалара элбээн иһэр, манна 25-50 оҕо сынньанар.

Модут, 2 Хомустаах оскуола-ларыгар «Үлэ сынньалан» лаабырын арыдылар. Оҕолор туһалаахтык бириэмэни атаара сылдыаллар. Маны таһынан, Нам улуугар 3 балааккалаах лаабыр арыллар, олус диэн интэ-

риэтинэй. «Түөлбэ» оҕо киһинэ сылын ахсын эмиз лаабыр арылан үлэлэлэтэр. Быйылгы управлениета «Бизнес инкубатор» диэн буолла.

Быйыл оҕо спортивной оскуола «Эрэл» базатыгар Бөтүнгэ тустуу лаабырын арыйда, онно 80 оҕо сылдыар. Ону таһынан, 5 коммерческой лаабыр баар. Нам улууттан 510 оҕо сылдыар. Нам-

нааҕы гимназия үөрэххэ туһалаах лаабыра буола турар. Онтон Аппааныга «Айар Кут Hollywood» диэн лаабыр бастагы сезонун саҕалаата.

Манна араас хайысхалар бааллар, оҕолор олус сөбүлээн сылдыаллар. Республика-тан быйыл 48 квота көрүллэн оҕолору «Сосновый борга» ытыталы сылдыаллар, бүтэһик сезон атырдыах

ыйыгар түмүктэнэр, оҕолор күн бүгүнүгэр диэри суруттараллар. Билигин квота Краснодарскай кыраайга Туапсинский оройуонна баар.

Оҕолор атырдыах ыйын 16 ыйы. балаҕан ыйын 5 күнүгэр диэри сынньана барыахтаахтар. Барар кэлэр пүтүккэ 34 тыһыынча, заявка хомуйа ололорлор, кэлэн

туттарыаххытын сөп.

Нам улуугар элбэх лаабыр үлэли тулар эбит. Оҕолор сыйынны сынньаланнарын туһалаахтык атаара сылдыаллар. Ким оҕотун сыйынны лаабырга суруттара илик, кэлэн суруттарыаххытын сөп, өссө да бириэмэ баар.

Оля НОГОВИЦЫНА

Бу күннэргэ биир дойдунулаахпыт, норуот ырыаһыта, алгысчыт, тойуксут, СӨ норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Нам улууһун Ытык кинигэ Константин Никонович Тихонов олоһун, айар үлэтин сырдатар «Олоһун оһуора — Олонхо» дьээн бэртээхэй кинигэ сүрэхтэннэ.

Утүө киһи туһунан кинигэ күн сириҥ көрүүтүн бэлиэтиир үөрүүлээх тэрээһин «Олонхо дьиэтигэр» буолла. Манна биир дойдунулаахтара, уруу-хаан дьоно, олоһун устата алтыспыт, эн-мин дэспит атастара-доһотторо, коллегалара, үөрэппит, уһуйбут ыччаттара, саха фольклорун тарҕатааччылары, улууспут салайааччылары мустан, бары бэккэ аһыллан-арыллан истин-иһирэх ахтыылары онордулар, кинигэни боччумнаахтык ырыттылар, эриэккэс эбүрдэлэрин тиэртилэр.

Бу кинигэни Константин Никонович олоһун аргыһа К.Р. Уваровская, кыһа К.К. Попова, библиотека үлэһитэ А.В. Созонова хомуйан, киин библиотека директора М.Р. Софронова эппиэттиир редактор быһыытынан сааһы-

лаан, бэрийэн кыраайы, культура историятын, саха фольклорун үөрэтээччилэргэ, кэрэхсээччилэргэ, ааҕааччы киэн араҕатыгар анаан таһааттардылар.

Күндү киһилэрин үйэтигиэ Ытык иэстэрин толорбут Клара Романовна, Кристина Константиновна бар дьонноругар туһаайан, кинигэ кириитигэр манньк суруйбуттар:

«Күндү ааҕааччы! Бу кинигэ Константин Никонович Тихонов орто дойдуга төрөөн, олоһун дьолун, Кыайы өрөгөйүн, үлэ күргүөмүн билэн, дьонун-мааны олоһу олорон барбытын кэрэхэлиир. Олоһун түгэнэрин айымньыларыгар дьүһүйбүтүн ситимин быспакка, саас-сааһынан сапка тиһэн, нарданан, тиһиллэн, оһуорга түһэн табыста. Араас кэм кэлэн ааспыт да, аҕабыт онтон уларыбатаҕа, булгу санаата өһүллүбэтэҕэ, айыы санаата айгыраабатаҕа.

Салгыы олоро, аһа-тута, олоһу ырыатынан-тойугунан, кэпсээнинэн-ипсээнинэн кизгэтэ турара. Үөрэппит-такайбыт оҕолоро, ыччаттара кини ырыатын толоруохтара, салдыахтара, кэрэ кэпсээн

ОЛОҔУН ОҺУОРА – ОЛОНХО

онгостуохтара. Олорбут олоһо кэлэр көлүөнэҕэ мэлдьитин холобур, суруйбут айымньылары үлэтигэр көмөлтө буола турдун! Айымньылары аахтаахтыгына, дууһабыт ыраастаныа, кини курдук эмиэ айыаххытын – тутуоххутун баҕарыаххыт».

Сурукка-бичиккэ дьобурдаах, үтүө киһи олоһун, үлэтин-хамнаһын чаччы би-

лэр дьон быһыытынан уонна саҕаламмыты тиһэбэр тиэрдэн баран тэйэр кытаанах санаалаах, олоһу алгыыр дьоннордоох буоламмыт адыс кылгас кэмгэ аахпыт эрэ кэрэхсир кинигэтин бэчээттэттилэр. Кинигэ 150 экземплярынан «Көмүөл» издательство дьиэтинэн бэчээттэммит. Редактор В.П. Саввинова. Верстка уонна дизайн

өттүн В.В. Трофимова. Кинигэ ис, тас өттө санаа хоту ис дууһаттан оҥоһуллубута харахха тутта бырабыллар, олус тупсаҕай көстүүлээх. Кинигэ тахсытын улуус дьаһалтата (баһылык Ю.И. Слепцов) өйөөбүт, Модут нэһилиэтин кыраайы үөрэтээччитэ, педагогической үлэ ветерана Е.А. Лукинова сүбэ-ама, матырыйаал хомуйан көмөлөспүт. Кинилэргэ, көмөлөспүт атын дьонго Константин Никонович дьээн кэргэнэ махталлара улахан.

Улууспутугар улахан таһымнаах «Олонхо ыһыаһын» көрсө биир чулуу убайбыт аатын үйэтигиэ дьонун хардыы оҥоһулунна. Кинигэни ырыппыт дьоннор: «Кинигэни өссө бэчээттэтэр, экземплярын эбэр буоллар библиотекаларга, оскуолаларга, оҕо уһууааннарыгар тийиэ, саха фольклорун тарҕатыыга көмөлөөх буолуо этэ», - дьээн эттилэр. Мань истэн эрэ кэбиспэккэ, хайдах эрэ сүбэни холбоон, кэскиллээҕи санаан толорор сулуу тобуларбыт буоллар...

«КЫЫС КЭРЭ — НАМ СИРЭ»

«Олонхо ыһыаһын» ыһыы курдук дьонун тэрээһини көрсө, улууспутугар өссө биир олус интэриэһинэй «Кыыс кэрэ — Нам сирэ» дьээн альбом-кинигэ күн сириҥ көрдө. Бу кинигэ тахсытын биһиги улуустан Ил Түмэнигэ депутат, Намнар кийиһпит - Наталья Леонидовна Румянцева сүрүн көбүлээччинэн уонна үбүлээччинэн буолар.

Кини уонна депутат общественной көмөлөһөөччүтэ Инна Иннокентьевна Сивцева, Намнааҕы история-этнография музейын киинэвиде-

лархыып салаатын сэбиэдиссэйэ Вера Дмитриевна Попова кинигэ матырыйаалларын хомуйан, мунһан, бэрийэн, таһан «Көмүөл» кинигэ кыһатыгар таһааттарбыттар. Кинигэ улууспут, нэһилиэктэрбит историялара, бастын дьоннорбут, кэрэ айылҕабыт сырдатыллар, көстөр.

Кинигэ сүрэхтэниитин Н.М. Рыкунов аатынан киин библиотека коллектива тэрийэн ытта. Онно улууспут баһылыга Юрий Слепцов, кыраайы үөрэтээччилэр, нэһилиэктэр дьаһалталарын бэрэстэбиттэллэрэ, улууспут суруйааччылары кыттыыны ыллылар. Тапталлаах Наммыт туһунан саҕа кинигэни киин библиотека ааҕааччыны кытта үлэлиир салаатын библиотекара Раиса Нико-

лаевна Дьяконова сиһилии ырытта.

Кинигэ автордара: Наталья Румянцева, Инна Сивцева, Вера Попова ис сүрэхтэриттэн көмөлөспүт бары нэһилиэктэрбит баһылыктарыгар, дьаһалталар специалистарыгар махталларын биллэрдилэр уонна кинигэлэрин бэлэхтэтилэр. Эбүрдэ, махтал тыллары улууспут баһылыга Юрий Слепцов, «Көмүөл» кинигэ кыһатын директора Борис Павлов, киин библиотека салайааччыта Майя Софронова, кыраайы үөрэтээччилэр: Тарас Никонов уонна Екатерина Лукинова, самодеятельнай композитордар — Андрей Замятин, Владислав Ядреев уо.д.а. эттилэр.

И. ИВАНОВ

Бу — интэриэһинэй!

Соторутааҕыта Сахабыт сириҥ коллекционердара 3-с республиканскай сийиэскэ мустан аастыбыт. Урукку бириэмэҕэ сийиэс дьээн дакылааттаах, дьүүллэһиилээх, уураахтаах мунһах буолаҕына, билигин коллекционердар, биир идэлээхтэр түмсүүлэрэ, быыстапкалара, атыылары, атастайылары, ситиһилэрин, саҕа булунуулары кэпсиир, көрдөрөр түһүлгэлэрэ буолар.

«Модун» спорткомплекс киэн уораҕайыгар тобус толору дьон муһунна. Сийиэс сомозолоһуу сылыгар анаммыт буолан, норуоттар доһордоһууларын көрдөрөр экспонат тобус толору. Омук таһаастаах куклалар, бэргэһэлэр, кизгэллэр, харчылар, откыткаралар, омук оҕолорун кытта суруйсурут суруктар, хаартыскалар, иһит-хомуос уо.д.а. араас үгүс экспонат баар.

Нам улууһуттан балай да улахан делегация кыттыыны ыллыбыт. Ол иһигэр Хамаҕатта «Күн эгэлгэ» түмсүүтүн 6 буолан быыстапка туруоран, дьону көрөн, атыыланан, дуоһуйан кэллибит.

ХСФЛ учуутала М.В. Канаева букубаардарын кол-

лекцията көрбүтү сөхтөрдө, интэриэһи тарта, латынны алфавитынан суруллубут улахан дьону үөрэтэр кинигэни (1938 с.) ааһан да көрдүлэр. Улууска да, республикаҕа да букубаар мунһар коллекционер суох. Л.Д. Ушницкая «Чайники мира» араас дойдуну чаанньыктарын коллекцията эмиэ сонун буолла. Коллекциятын киэнин, байын көрдөрөр альбома дьон биһирэбилин ылыан ылла. Кырдьык, быыстапка аайы барытын кыайан туруорбаккын ээ.

Съеспитигэр Дьокуускай куорат мэре С.В. Авксентьева бочуоттаах ыалдыт буолан сырытта. Эбүрдэ тыл эттэ. Хас биирдии быыстапканы олус сыһыан көрдө, кэпсээнэрин болҕойон истэн, боппурос биэрэн, баҕалаахтары кытта өйдөбүннүк хаартыскаҕа түһэн, санаатын үллэстэн, кэлин инстаграм страницатыгар суруйбутун ааһааххытын сөп. Сардаана Владимировна бэйэтэ саҕа саҕалаан эрэр коллекционер эбит. Бладхунд дьээн ыт фигуркаларынан интэриэһиргириҥ суруй-

«КҮН ЭГЭЛГЭ» СИЙИЭҔИГЭР

бут. Дьэилэригэр хос эбэтин самовара, сундууга баарын, бу маллар өйдөбүл буолалларын, сылааһынан илгийэллэрин ахтар. М.В. Канаева букубаардарын көрө туран, эбэтэ латынны ааҕа үөрэммитин, омуктуу өйдөөбөт да буоллар, олус чэпчэкитик, үчүгэйдик ааҕар этэ дьээн кэпсээтэ. Оскуолаҕа үөрэммит кэминээҕи букубаары долгуйа көрдө. Эппиэттээх үлэҕэ сылдьар салайааччы буолаҕа дии, ол эрэн бириэмэтин аахсыбакка, олус болҕойон истибитигэр, көрбүтүгэр махтанныбыт. вбаа-

стыы көрдүбүт.

Тэрээһин үрдүк таһымнааҕа ааста. Сүүсчэкэ киһиэхэ остуол, олоппос бэлэмнээбиттэр, сертификат, значок оҥотторбуттар, иһэр уунан хааччыйбыттар. Улахан махталбытын сийиэс тэрийэр бөлөбөр уонна салайааччытыгар Никифор Кимович Ивановка тиэрдэбит. Ити курдук, үлэни, сынныалангы дьүөрөлээн, сөбүлүүр дьарыктаах буолун!

М. ОХЛОПКОВА,
«Күн эгэлгэ» улуустааҕы түмсүү салайааччыта

(Бүтүүтэ. Иннин 1 стр. көр)

Нам улууһун хамаандата Дьокуускайы, Мэнэ Хангалаһы, Чурапчыны кытта саамай элбэх путевканы ылан, күүстээхтэргэ аабыллар. Тренердэр састааптарын Клавдия Шелковникова салайар. Спортсменнары тэнэ нэһиликтэр баһылыктара, федерациялар салайааччылары хамаандаба бааллар. Күрэхтэһини суруналыыстар Иннокентий Иванов, Анатолий Софронов — Онтун кэтиэхтэрэ. Онуоха Онтун

Миигин тэннээҥин курдук көр

Казахстан киинигэр Нур-султан куоракка бэс ыйын саҕатыгар диализка сылдьар уонна трансплантацияны ааспыт дьон II национальнай спортивной оонньуулар буолан ааста.

АПГЫС БАҢА СЫАПАННЫН!

от ыйын 2 күнүгэр Амнаттан ыһпыт информацията маньык:

– Амма Сатаҕайын ыалдытымсах олохтоохторо кыраныссаҕа Нам спортсменнарын алаадынан, быһпаанын күндүлээтилэр. Хамаанданы Бөтүн нэһилиэгэ көрүстэ. VII-с спортивной оонньууга Намтан уопсайа 230 киһиттэн 187 спортсмен 16 көрүнгэ кыттар. Ол курдук, 72 кэрэ аҥар

уонна 115 күүстээх аҥар. Барыллаан көрүүгэ Чурапчы, Мэнэ Хангалаһа, Нам күүстээх састааптаах хамаандалара ордук бэлэмнээхтэрэ харахха быраҕыллар.

От ыйын 3 күнүттэн кыыс, уол хамаандаларыгар волейболга, баскетболга, мини-футбол, бокс уонна волейболга олонор эрэ оонньуулар саҕаланыхтара.

Л. НОГОВИЦЫНА

һи. «Оонньуу дьонго сөптөөх информация биэрэр. Дьон донорство – органы көһөрүү туһунан сөптөөх өйдөбүлү ылар. Донорство элбэх киһини быһыыр кыахтаах. Органы көһөрүү кэннэ, ыалдьар киһи доруобуйата тупсар, активнай олоххо төннөр. Спордуна дьарыктаныы көмөлөөх.

кыайыттар өссө да уһуннук олорун, доруобай сылдьын, спортка ситиһилэнин», – дьэн баҕа санаатын эттэ.

Россия чизэни Сахабыт сириттэн сэттэ, Уфаттан биир, Москвадан биир спортсмен көмүскээтибит. Күрэхтэһи үөрүүлээх аһыллыыта Казахстан президенин быһыбарын сарсынгы күнүгэр «Алау» ледовый комплекса буолла. Харбаанынҥа, теннискэ, дартска, боулингга, волейболга бэрт хатыһылаах киирсиилэр, кыайыыга дьулуур көрдөрөн көрбүтү сөхтөрөр. Россия хамаандата барыта 11 мэтээли ыллыбыт, ол курдук: харбаанынҥа 2 кыһыл көмүс, 1 боруонса; теннискэ 1 кыһыл көмүс, 1 үрүҥ көмүс, 2 боруонса; дартска 1 кыһыл көмүс, 1 үрүҥ көмүс, 1 боруонса; боулингга 1 боруонса. Ити курдук, дойдубутун ааттатан, пьедесталтан былаахпыт киэн тутта күөрэччи туттубут. Уопсай түмүккэ Шимкент уобалаһын хамаандата бастаата. Эһиилги оонньуу Алма-Аты куоракка ытыллыаҕа дьэн биллэрдилэр.

Спортивной оонньуулар күрэхтэһиилэр эрэ буолбакка, санаа атастаһыы, билсини, доҕордоһуу буолаллар. Тэрийээччилэр Нурсултан

КҮҮСТЭЭХ САҢААПААХТАР ТҮҮҮЛГЭЛЭРИГЭР

Оонньуулар Европаҕа уонна аан дойдуга 1978 сылтан ытыллаллар. 1987 сыллаахха аан дойдугааҕы федерация тэриллиттэ. Барыта 70 государство кирибит. Казахстанга ытыллыбыт оонньууга Казахстан уобаластарыттан уонна ыҥырылаах Польша, Россия хамаандата, барыта сүүстэн тахса спортсмен кыттыны ылла. Сүрүн тэрийээччинэн «Омир тыһысы» дьэн общественной тэрилтэ буолар. Салайааччы Жанибек Успанов. Жанибек Успанов 2012 сыллаахха Казахстанга аан маҥнайгы сүрэх көһөрүүтүн операциятын ааспыт киһи буолар. Олох хас биридии күнүн сыаналыыр, спордуна дьарыктанан, доруобай да дьонго холобур буолар, тулхадыйбат күүстээх санаалаах ки-

Элбэх препараттары иһи буортутун намыратар», – дьэн санаатын үллэстэр.

Күрэхтэһи үөрүүлээх аһыллытыгар Юдит Беренде тыл эттэ. Киһи Европатааҕы трансплант-спорт федерациятын Президентэ. Тэрийээччилэргэ махталын биллэрдэ, бүгүҥү спорт түмсүүтэ Казахстанга хамсааһын барарын туһулуур дьэтэ. Бексултан Туткушев национальной научнай кардиохирургической киһи директордарын сэбиэтин председателэ: «2012 сылтан Казахстанга органы көһөрүү саҕаламмыта. Ити кэмтэн ыла 1800 операция оҥоһулунна. Итиччэ киһи олоххо төнүннэ. Бары донордарга, органнын биэрэргэ сөбүлэннэрин биэрбиттэргэ, эмчиттэргэ махтаныаһын. Өлөр өлүүнү

куоракка автобуһунан экскурсия тэрийдилэр, куорат кэрэ миэстэлэрин көрдүбүт. 2017 с. Астанаҕа ытыллыбыт ЭКСПО быыстапкатыгар сырыттыбыт, гала-ужинга казах бүлүүдэлэрин күндүлээтилэр, Борубай дьэн курорт куоракка күүлэйдэттилэр.

Бу курдук нэдиэлэ биллибэккэ ааста. Тийэрбитигэр төһө да сөрүүн, ардахтаах күн турдар, аэропорту үөрэ-көтө көрсөн, ытыс үрдүгэр түһэрэн, сылаас сыһан олохтоһон барда. Бары тэрийээччилэргэ махталбыт мунгура суох. Алма-Атыга көрсүөххэ дьэри дьэн тарҕастыбыт.

Маргарита ОХЛОПКОВА, оонньуулар кыттылаахтарын ааттарыттан

От ыйын 14 күнүгэр, Нам улууһугар, «Айан Хотун» дьэн суоппар кыргыттар ортолоругар республикатааҕы күрэхтэһи ытыллыаҕа. Ол иннинэ улууска бастын суоппар кыргыттары быһаардылар.

Хатын Арыы нэһилиэгин «Хатын чаран» пааркатыгар «Намавтоледи» күрэхтэһи буолан ааста. Ленскэй нэһиликтэн «Намыына-1», «Намыына-2», Хатын Арыыттан, Хамааттан «Кыталыына», Модуттан «Дьулус» хамаандалар кытыннылар.

Тэрээһини улуустааҕы культура управлениетын уус-уран салайааччыта Алла Максимова иилээн-саҕалаан ытта. Дьүүлүү сүбэ састаабыгар ГИБДД начальнига Гаврил Старостин, Нам улууһун автоклубтарын салайааччылары Алена Охлопова, Екатерина Соловьева,

лыына», 3 миэстэни Ленскэй нэһиликтэн «Намавтоледи» хамаандата ылан грамотанан, сертификаттарынан наҕараадаланнылар. «Айан Хотун» 2019 ааты Хатын Арыы Далбар Хотуна Аэлига Захарова ылыаһын ылла.

Сахалыы остуол оонньуугар (хабылык, хаамыска) 1, 2 миэстэни Хатын Арыы женсовета, 3 м.- Модут женсовета ыллылар. Граф Бизэргиттэн Марина Семенова олус үчүгэй оонньууну көрдөрдө, маастар-кылаас бытан, кыттааччыларга өбүгүбит мындыр оонньууларын кистэлэнэрин арыйда.

Күрэх кыттылаахтарыгар бэлэхтэрин улуустааҕы женсовет (предс. И.С. Находкина), депутат Розалия Прокопьевна, «Дьүөгэлэр» аһаҕас форум координатора Инна Сивцева кыайылаах хамаандаларга барыларыгар «Автоледи РС (Я) Кругосвет-

СУОППАР КЫРГЫТТАР КҮРЭХТЭСТИЛЭР

«Дьүөгэлэр» аһаҕас форум координатора Инна Сивцева, улуус депутаттарын мунньаһын чилиэнэ Розалия Черкашина, улуус администрациятын дьэс кэргэн уонна ыччат политикатын специалиһа Лидия Еремеева, Нам улууһун женсоветын председателэ Ирина Находкина киирдилэр.

Маҥнайгы түһүмэххэ быраабыланы, иккискэ массынанан ытыгы таһымнарын тургуттулар. Үһүскэ хабылык, хаамыска быраһтылар, экипаж массынаатын кизгэппитин көрдүлэр. Түмүккэ, «Айан Хотун» күрэххэ илин-кэлин түһүстүлэр. «Айан Хотун» бизэс түһүмэхтээх (визитка, айар дьоһур, ГИБДД экз. теор. боппуруостарга эппиэттээһин, айан таһаһы муодата) буолла. Уопсай баал түмүгүнэн, кулууптар тыҥааһыннаах киирсиилэринэн, кыайылааһын Хатын Арыыттан «Намыына -1» хамаандата буолла. 2 миэстэни Хамааттан «Кыта-

ное путешествие» дьэн кинигэни бэлэх ууннулар. Бастакы миэстэни ылбыт хамаанда «Авторесурс» маҕаһынтан 3000 солк. сертификаты туттардылар.

Хамаандалар бары бэлэмнэнэн, ох курдук онгостон тыҥааһыннаах киирсиини көрдөрдүлэр, көрөөччүлэргэ элбэх үөрүүнү-дуоһуйууну бэлэхтээтилэр. Бары саха балын тапталлаах кэргэттэрэ, ийэлэрэ дьэс-уот түбүгүттэн ордон, таптыыр дьарыктарын дьон-сэргэ көрүүтүгэр үрдүк таһымнаахтык таһаарбыттарыгар уонна сүрүн тэрийээччигэ Алена Ивановна, Ирина Сергеевна улахан махталбытын тиэрдэбит! Бириистэри туруорбут спонсардарытыгар, нэһиликтэр женсоветтарын чилиэннэригэр харчынан кыттыһан бириис анаабыккытыгар эмиэ махтанабыт.

Надежда СИВЦЕВА, Аппааны

Хатын Арыы нэһилиэтин Ытык кинитэ, норуот маастара Елизавета Дмитриевна Олесова олоххо тардыһытынан, үлэҕэ-хамнаска сыһанынан ураты дьулуурдаах киһи. Елизавета Дмитриевна сатаабатаҕа диэн суох.

КӨХТӨӨХ КИИИ

Елизавета улуус, нэһилиэк общественнай олоҕор көхтөөхтүк кыттар. Ол курдук өр сылларга түөлбө начальнигынан таһаарылаахтык үлэ-лээбитэ. Күрэхтэстэрин өрүү бастакы миэстэ буолар. Бүтүн Россиятааҕы «Играй, гармонь» фестивалга частушка конкурсулар дипломан үрдүк аатын сүкпүтэ. Республика-тааҕы чабырдах конкурсулар эмиэ бастаан турардаах. Ол курдук, 2017 сыллаахха «Лучшее личное подсобное хозяйство» конкурса, 2018 сыллаахха республикатааҕы суромньууттар конкурстарыгар 1-кы миэстэ буолбута, «Кыым» хаһыат быһпыт оҕуруотчуттар уонна эмтээх оту хомуйааччылар конкурстарыгар эмиэ бастаан, турпутевканы наһараадаланан үөрбүтэ-көшпүтэ. Республика-тааҕы күрэххэ 45 лэппиэскэ араас көрүнгүнэн кыттан, эмиэ кыайан дьону-сэргэни сөхтөрбүтүтэ. Улуустааҕы дьиэ кэргэн күрэххэ «За воспитание достойных детей» анал аакка тиксибитэ. Улуустааҕы «Байылыат тиэргэн» конкурса бастаан, таңас сууйар массыынанан наһараадаламмыта.

ЭРЭЛЛЭХ ДОҔОР

Үөлээннээхтэрэ, 1947-1948 сыллаах төрүөхтэр, 70 саастарын томточчу туолбуттар. Бэйэ-бэйэлэрин кытта олус истин сыһыаннаахтар, олох устун биригэ тутуһан сылдьаллар. Ким эмэ ыарахан түгэнгэ түбэстэбинэ, куруук көмөлөһөллөр, өйүүллэр. Кэрэ бэлиэ сирдэринэн экскурсияларга, музейдарга, театрдарга биригэ сылдьалларын сөбүлүүллэр. Ол курдук, «Орто дойдуга», Хатырык остуругар, Москваҕа, Санкт-Петербурга, былырын сайын Улан-Удэҕэ, Монголияҕа баран эмтэнэн, күүлэйдээн кэлбиттэр. Айылбаҕа сынна-налларын өргө диэри дуоһуйа ахталлар.

ХАЛЫҢ ХАҔААЙЫСТЫБА ХАҔААЙКАТА

Елизавета Дмитриевна оҕуруотунан, сүөһү иититинэн илиитин араарбакка дарыктаммыта 49 сыл буолла. Кини нэһилиэгэр аан маңнайгынан оҕурсу, сибэкки олордон саҕалаабыта. Бу кыһын төһө да сааһырдар, 5 сүөһүнү, 3 хааны, 6 күһү, 10 куурусаны, 1 бөтүүгү, 4 индюгу, 3 кролигы кыстатан таһаарда. Кустарын тохсуньуттан күһүн хойукка диэри сымыыттан баран, идэһэ гынар эбит. Өссө мантан сайын кус, хаас сымыытын баттатан, көтөрүн элбэтэр кэскиллээх былааннаах.

ӨЛГӨМ ҮҮНҮҮЛЭЭХ ОҔУРУОТЧУТ

Елизавета - өлгөм үүнүү-лээх оҕуруотчут, дохуот киллэринэр дьаһаллаах хаһайка. Сыл айы сонунтан сонун үүнээйини олордон, дьонун-сэргэтин соһуор, кэрэхсэтэр идэлээх. Хаһайка оҕуруот көрүүтүгэр-харайытыгар туох кистэлэн-нэрдээгин

кэпсиир, туһалаах сүбэлэри биэрэр: «Душистай табаҕы, 1 сыллаах шток-розаны олунньуга расадалыбын. Ийиккэ олордубун, онтум 1 миэтэрэттэн ордук уһуннаах буолар. Эбии аһатытын кыайдахха, табан уу куттахха, үчүгэйдик үүнэр.

Быйыл лук-порей кулун тутар 20 күнүн диэки араскы тартардым. Халлаан сылгыдагына араартаан, бир-бир буорга сытыары анһан буорга олордубун. Лук-порей эмтээгин таһынан, аска амтан биэрэр.

Дьэдьэни тохсуньу бүтүүтэ буор үрдүгэр сиэмэнэн ыһан, кыратык хаар кутан баран, холодильникка 1 күн тутуу. Онтон таһааран салапаанынан сабабын, сырдыкка уурабын. Аһын от ыйыттан тымныы түһүөр диэри биэрэр. Күһүн ийиккэ

анһабын.

100-чэкэ помидору, оҕурсуну теплицэҕэ уонна бааһынаҕа ыһабын. Помидорум үүнүүтэ куруук өлгөм буолар. Аджика, икра

кулезка, тымныйыга туһалаах. Бэс 2-3 сыл буола-буола сибэккилиир, ону таба түбэстэххинэ эрэ үргүүгүн.

Бэс ыйын саҕатыгар си-

ДЭГИТТЭР ДЬОБУРДААХ ДАЛБАР ХӨТҮН

олорооччулары дьыбэ киллэрэн, тохсуньуга диэри аһын ылабын.

Быйыл узбектар чеснок-тарын атыылаһан, биридии-биридии араартаан, тас хаһын ылан, ыам ыйыгар инчэбэй муохха олортум.

Хаппыстаны 200 устуканы ыһабын. Рассадатын ыам ыйыгар теплицэҕэ дьааһыкка сиэмэнэн олордубун. Ото тахсар диэри салапаанынан сабабын, салгылатабын. Үөнгө ыстарбатын диэн, сэбирдэвэр, кытыгытыгар күл ыһабын. Сөп-сөп буола-буола буорун көбүттэххэ, хаппыста түргэнник аһын биэрэр. Уутун күнгэ иккитэ - сарсыарда, киһэ алларанан кутабын. Күһүн 20 куул хаппыстаны хомуйабын.

Хаппыста аҥаара кумах, аҥаара буор почваны сөбүлүүр. Буордаах кумахха сылаас уу кутабын. Сиэмэтин ыһабын, ол кэнниттэн 2 см халыгнаах гына үрдүгэр кумах, уу кутабын. Буора элбэх буоллаҕына, хара атах үөскүүр. Сайыны быһа сиибит. Күһүн кэнсиэрбэлибин.

Буочука иһигэр 2-3 топинамбуру олордубун. Бу сибэкки хортупууа буочука кытыгытыгар үүнэр. Сорхоттор кытыгытыттан хостууру билбэккэ, анһыгар хортупууа суох эбит диийлэр. Биир уктан элбэх хортупууа ылан, куурдан кумахха кыстатабын. Сууйан-сотон, мясорубкаҕа эрийтэрэн баран, блэндэрдэн эмкэ туһанабын. Сахарнай диабетка, ис-үөс, тирии ыарыыларыгар туһалаах. Балаһан ыйыгар топинамбур хортупууун кумахха уган, боппуолдааҕа харайабын. Мус устарга таһааран, буорга

оноробун, кэнсиэрбэлибин. Ону таһынан кабачок, тыква, дыня, арбуз, сүбүөкүлэ, моркоп, редис, эриэппэ, горох үүннэрэбин.

Сүөһү сиригэр анаан кукуруза ыһабын. Быйыл репчэтэй луугу, чесногу, лук-севогу, лук-порей хортупууа сиригэр аҥаарыгар олордор былааннаахпын. Луункаларга ноһуом, кумах эбэбин. Эбии аһык буоллун уонна итиини биердин диэн кабачок луункаларыгар 5-6 сылгы саадын кутабын. Оҕурсу луункаларыгар күл, куурусса сымыытын үлтүрүтэн, сылгы саадын эбэбин.

«Бордо» сүбүөкүлэ амтана миннигэс уонна салатка туттарга олус барсар. Мус устарга расадалаабыт сүбүөкүлэм 700 грамна тийэ улаатар. «Розара» хортупуу көрөргө-харайарга хаппырыһа суох гынан баран, этэ наһаа кытаанах, өр буһар, амтана сочото суох. Онон атын хараҕа суох бороодалары олордо сатыбын.

Кыһыл хаптаҕас, моонһофон үүннэрэбин. Сир астаан кэлэн баран, тэлгэхтэ олорон ыраастаабытым, сиэмэтэ түһэн бэйэтэ үүнэн тахсар. Оҕуруотун аһын хото кэнсиэрбэлибин. Переһи эт фарштаан буһаран, дьоммун күндүлүүрбүн сөбүлүүбүн».

ЭМТЭЭХ ОТТОРУНАН ДЬАРЫКТАНАР

1996 сыллаахха улахан-нык ыалдьан, сэттэ төгүл эппэрээсийэлэниэбиттэн, эмтээх оттору хомуйуунан утумнаахтык дьарыктаммыт. Мантан аллара кини сүбэлэрин сэргии аабын: «Бэс пыльцата бронхитка, тубер-

бэккитин хомуйан ылан хата-рабын эбэтэр водкаҕа настойдаан эмп гынан иһэбин.

Подорожник биһиги бааһыналарбытыгар өлгөмнүк үүнэр. Куртах язватын, искэни эмтээһингэ туһалыыр. Сарсыарда эрдэ, 4 чааска, сииктээх эрдэбинэ тахсан хомуйабын. Мясорубкаҕа эрийтэрэн, сүмэтин ылабын.

Хатын бүөрүн саас саҥа тыллар кэмигэр, сэбирдэҕэ тахса илигинэ, сымалалаах эрдэбинэ ыламмын водкаҕа настойдуубун. Иһэбин, сүһүөхпүн соттобун.

Элбэх сыллаах чистотелы, мятаны тэлгэхтэ сиэмэнэн олордубун. Чистотелы искэн ыарыыларын эмтииргэ туһаналлар. Мин суорат уутугар онорон, сылга иккитэ курс курдук туттабын. 3 л суорат уутугар 1 ыстакаан хаппыт чистотелы, 1 ост. ньуоска мүйөтү кутабын. Сотору-сотору булкуйа-булкуйа 2 нэдиэлэ туруорабын. Холодильникка уура сылдьан күнгэ 3-тэ ыстакаан аҥаарынан иһэбин.

Алоэны дьыбэ үүннэрэбин. 5-6 саастаах алоэ сэбирдэбин, лабаатын кырба-стаан баран, холодильникка 2 нэдиэлэ туруорабын. Сэбирдэбин быһыам иннинэ 1 нэдиэлэ уу купаппын. Онтон мүйөт уонна «Кагор» диэн кыһыл арыгыны булкуйан баран, өссө 2 нэдиэлэ харана сиргэ туруорабын. Сөп буола-буола булкуйабын.

Холодильникка уура сылдьан, маңнай, чайнай ньуосканы аһыам 20 мүнүүтэ иннинэ күнгэ 3-тэ сиибин. Онтон кэнники 1 ост. ньуоскаҕа тиэрдэбин».

УРАН ТАРБАХТААХ ИИСТЭННЭН

Кини тарбаҕар талааннаах иистэннэн. Үлэлэрэ Англияҕа, Москваҕа, Санкт-Петербурга тийэ быыстапкаҕа турбуттара, кэрэхсэммиттэрэ.

Биир улахан үлэтинэн туоһунан тикпит кыыс хаппычтын аана буолар. Бу үлэтэ Дьокуускайдааҕы национальной музейга көрдөрүүгэ турар. Туоһунан ыаһыйалара, маллаах иһиттэрэ, оҕо биһигэ, «Саха ыала» диэн композицията киһи эрэ кэрэхсизэн курдук сиздэрэйдэр. 2 м 10 см уһуннаах, 1 м 20 см кэтиттээх ураһа аанын туоһун бэйэтэ хастаан, харысхал ойуугун былыргы ньыманын кырааскалаан онорбута Санкт-Петербургдааҕы этнографической музейга экспонат буолан турар. Тимиринэн, оҕуруонан эриэккестик киэргэпит сылгы сиэлэ дэй-биридэрэ киһи эрэ сэргиир оҕоһуктара.

Уран тарбахтаах маастар түүлээгинэн эмиэ табыллан иистэнэр. Ол курдук, оҕуруонан киэргэтиилээх сон, былааччыта таһынан кэтиллэр аныгы моһуоннаах дьобус киис саҕа тикпитэ хайа баҕар кэрэ кuo дуоһуйа таңнар таһа. Киис тириитинэн индигиркэ бэргэхтэ, тумса киис төбөлөөх оҕо үтүлүгүн түүтүн быһыгар таһа оҕуруолаан тикпитэ олус тупсаҕайдар. Маны сэргэ, иистэннэн коллекциятыгар этэрбэстэр, оҕуруолаах бэргэхтэр, сыалдыа, сылгы тириититтэн олбох бааллар.

Елизавета Дмитриевна биир дойдугааҕа, уһулччулаах политической деятель И.Е. Винокуров мэтириитин таңас үрдүгэр сиэли түһэрэн онорон турардаах. Технологиятын бэйэтэ толкуйдаан баайыта, музей биир бастың экспоната буолан турар.

Бу үлэлэрин сэргээн, 2015 сыллаахха Санкт-Петербургдааҕы государственной музей үлэһиттэрэ кэлэн, Елизавета Дмитриевнаны саха дьахталларын туһунан киинэҕэ устубуттара. 2016 сыллаахха Елизавета киин телевидение сүктэр кыыс туһунан киинэтигэр кыттыбыта. 2018 сыллаахха «Саха» НКИХ «Сардаана» биэриитигэр бэртээхэй биэри тахсыбыта. Ити сыл Москватааҕы киностудия ыһаахха бэлэмниини туһунан киинэтигэр уһуллубута.

АЙАР ҮЛЭ АБЫЛАНАР ЫЛЛАРАН

Аны туран Елизавета хоһоон, частушка, чабырдах суруйар. Кыралаан кэпсээн суруйарга холоноор. Төрөөбүт, үөскээбит нэһилиэтин Бааскаларын таптап ааттарын тустарынан чабырдах дьон уоһуттан түспэт. Онтон быраһынньыктарга, юбилейдарга аахтаһына, истибит дьон хас биридии Бааска тас көрүңгэ, майгыта сытыы, көрдөөх тылларынан уот хараха таба этиллибит диэн олус сэргииллэр, сэнгээрэллэр. Ити курдук Елизавета биир дойдугаахтарын ааттарын үйэтиппит үтүөлээх.

А. КОРЯКИНА

Дмитрий Гаврильевич туту утуйан биэрбэккэ кэтэх гардыстан харага хохун үрдүн одуулаһа сытта. Кини утуйар уутун ол дьылларга полкатын командиры, уруккута подполковник Николай Сергеевич Мальцев ыһыгыт ахты суруга аймаата.

Урукку бойбуой доборун, командирын кинилэр 85-с гвардейскай дивизия 249-с стрелковай полкатыгар көрсүбүт, биер өлүүгө- тиллигэ киририбит саллаат доботторун мүөссүөннэрин бу кэлбит сурук эмиэ санаатта. Сүрэхтэн хаһан да оспот баас буолбут умнуллубат дьыллар түгэннэрэ бу элэнгэнэ кэллилэр.

Дмитрий Гаврильевич утуйо суофун билэн, мээ-нэ эрэйдэнэн эргий-урбайа сытыахтааһар, тыаһа суох туран, ыскаабьттан докумуннардаах, хаартыскалардаах уонна бүгүн туһут суругун укпун паапкатын ылан, утуйар хохуттан саалаһа таһыста. Кини бэрт элбэхтик сыымайдаабыт суруктары, докумуннардын, хаартыскаларын, бойбуой доботторо бьрааһынныктарга ыһыгыт ээрдэлиир откыткараларын адьас саһа көрөн ээрдири арыталаан барда.

Ол олодобуна кэргэнэ Анисия Гаврильевна саала аанын ордуу аһан кирири кэллэ уонна уу-чуумпуну аймаабатты: «Хайа, добор, ыарыйдын дуу? Утуйан биэрбэккэ эрэйдэннин даһаны», - диэн тэнгэ кырдыгыт олофун доборуттан ыйытта.

Кэргэнэ сэриигэ ылбыт баастара аалан, арыт сытан хааллаһына, Анисия Гаврильевна тэнгэ эрэйдэнэр буолан, бу киһэ эмиэ тилэх уопсубутунан ити туран кэллэвэ ди.

Педагогическай үлэ ветерана Анисия Гаврильевна кэргэнэ урукку бойбуой доботторун хаартыскаларын саһата суох тонолупакка одуулаһа олодоруттан уонна элбэх суруктар, кумаабылар остуолга тэлгэммиттэрин көрөн холкутуһа түстэ. Кини Миитэрэй сүрүбэр, дууһатыгар инмит аалар бааһа көбөн кэллэһинэ, итинкин саһата суох олодорун сөбүлүүрүн билэр буолан, кэргэнин мүлтүгүр саныгар илиитин ордуу ууран ылан баран, утуйар хохугар төнүннэ.

Ити кини саныгар сэрэнэн-сэрэнэн тайанан ылбыт илии Дмитрий Гаврильевичтың үгүс сыл аргыстаһан олох үөрүүтүн, хомолототун тэнгэ үллэстүүн алта уон саастарыгар диэри кэллэ. Кини ити илиини, ити сыластык тыһыныны, ити өрүү кырдыбат истинтэн-истин саһаны күн ахсын саһа истэр, көрөр курдук уонна сарсыннытыгар эмиэ ону үрө-көтө көрөөр саһа күнү көрсө туран кэлэр.

Бу хаһан да кырдыбат, өрүү эдэр сылдыр таптал күүһэ буоларын Дмитрий Гаврильевич күн ахсын ытыктыһа, таптыһа уонна киниэхэ тартарыта күүһүрэн иһэрэ.

Одоннор киһи кэргэнэ кириригэр остуолугар устан уурбут ачыктың кэтэн, командиры Николай Сергеевич кэлин ыһыгыт хаартыскатын тонолупакка одууласта. Оччолорго сипит-хоппут командир уонна Миитэрэйдин биригэ сэриилэспит бойбуой доботторун мүөссүөннэрэ

СҮРЭХ ХАҤАН ДА ОСПОТ БААҤА

илэ-чакчы көстөн, санаатын утаһын саһын субуйа тардан кэбистилэр.

1942 сыллаахха бэс ыйыгар ытык сэриигэ ыгырыллыбыт II Модуттан селистэх-муктаах, Дьокускайдааһы педагогическай училище иккис куурсун үөрэнэчитэ, комсомолец Дмитрий Дураев өстөөбү утары саа-саадаһ тутан нөһүө сылыгар бэс ыйыгар киририбэтэ. Кини 169-с стрелковай дивизия 434-с стрелковай полк байыаһын быһыгытын иһэ сиртэн немецкэй фашистары урускаллааһынна араас омуртар уолаттары кытта биер ныгыт кэккэвэ турбута.

Биһиги сэриилэрбит өстөөбү Курскай Тофойго үлтүрүтүү кэнииттэн Брянскай туһаайыгытын төттөрү охсон экирэтэн иһэр кэмнэрэ этэ.

Дмитрий Дураев сэриигэ маннайгы сүрэхтэниитэ фронтка кэлээт, биер хоноот, биер дэриэбинэни босхолоһунна буолбута. Умайан күүдэпчилэнэ турар дьиллэрдээх уулуссаһа дуолан кыргыһыны ордуубута. Кини онно саһа көрсүбүт, билсипит доботторун сүтэри маннайгы ыар хомолототун билбитэ. Өстөөх хотторон, ол дэриэбинэтэн чуғуйан биририбэтэ.

Бу полкаһа саһа комсомолеһа ытааччынан, ручной пулемётчыгынан, 1943 сыл бэс ыйыттан балаһан ыйыгар диэри сылдыгыта. 169-с стрелковай дивизия 434-с стрелковай полката сэри саһаланыаһыттан элбэх бойбуой суоллары ааспыт, чуғуйуу хомолототун, кимэн кирири өрөгөйүн билбит араас мунуктарыттан кэлбит, өстөөбү өһөгөйдүүр эрэ биер ныгыт сыллаһ сэриит саллааттардаах этэ. Бу туһунан Дмитрийдээх манна кэлээттерин кытта, полка историятын сипили билиһиннэрбиттэрэ.

Саһа байыаһа сулууспалыыр полката Брянскай куораты босхолоһунна өстөөх кытаанах хабырысытың көрсүбүтэ. Куорат чуғаһынааһы нэһилиэннэлээх пууннары, элбэх дэриэбинэлэри босхолоһуттара. Полк байыастара кимэн кириригэ сарсыарда бэлэмнэнэ сыттаһтарына, Миитэрэйдээх кэтэх өттүлэригэ самолеттар ыриригэрдээх мотурдарын тыаһа иһилибитэ.

Утаакы буолбатаһа, чэпчэки уонна ыарахан советскай бомбардировщиктар өстөөх оборонатың көрдө-көрбүтүнэн сурулаан ааспыттара. Брянскай таһыгар фашистар обороналарын диэки

өһү-сааһы сипиһэр буомбалар суоһар дэлби тэбиилэрэ тофута барбыта. Аба-сата ыар таһаастарын сүөкээбит биһиги самолеттарбыт бэйэлэрин портарыгар эргиллэн эрдэхтеринэ, Миитэрэйдээх «Ураа!» хаһынан кимэн кириригэ турбуттара.

Кинилэр тимир суол «Навель» диэн станциятын өстөөхтөн босхолоһура хабыр хапсыһыны көрсүбүттэрэ. Бу түгэн сэри саһаламмытын үһүс сыла этэ. Балаһан ыйын 7 күнүгэр ручной пулемётчик Дмитрий Дураев бэйэтин полкатың саллааттарың кытта тимир суол станциятын мүчү тутумаары, күүстэх уоту аһа сытар фашистары утары харса суох киририбэттэрэ. Өлүү сибини-эс ардаһын ортотунан пулемётчик Дмитрий Дураев ытыалаһа сыттаһына хаһас ойбоһоһо уот аһыа түспүтэ. Кини сымыһаһын быһа ытыран саһа өһөс, дьэбир хааның киллэринэн куотан эрэр фашистар диэки ручной пулемёттун туһаайытан түптэлэспитэ.

Миитэрэй утарбыт буулдыатытан хаһас фашист сир-буор сирэйдэммитин көрбүтэ. Пулемётчик өссө чуғаһаан баран, ытар саһалааһ ойон туран иһэн охтон түспүтэ. Икки ойбоһон үлтү көтүттэрэн баран, итинник кытаанах саһааһа өрө көтөхтөрөн кыргыһа сыппыт.

Дмитрий Дураев ыарахыннык бааһырыгытын онно эрэ элэс саһаан билбитэ. Онтон туймааран ыла-ыла, пулемётун прикладын саныгар тири саһааһыта да, бу аһай иннинэ бэрт чэпчэки тутар-хабар бойбуой доборо киниэхэ бэс бэриммэт буолбут этэ. Маны көрөн сыппыт аттыгар баар таһаарыһа санитары ыгыран ылбыта уонна кини пулемёту буулдыатынан өстөөхтөрүн экирэтиннэрбитэ.

Бу дивизияһа араас омур уолаттарың кытта Пешков, Узкое, Мыррино, Коробецкая, Воробьево, Ильинское, Мощное диэн селиэннэлэри босхолоһупут, Витебеть, Новое өрүстэри туораһынна охсупут, кэккэ тимир суоллары өстөөхтөрөн ыраастаспыт саһа саллаата сэри тоһонуттан госпитальга кирири хаалбыт. Кини хараһын ортотугар өлбүт-сүппүт бойбуой доботторун кэриэстэрин толорорго бигэ соруктаммыт, 60 кыраадыстаах тыһыны тыһны диэбэтэх сылаас хааның тохпун, өстөөххө аба-сатаһа өссө улааппыта.

Госпитальтан үтүөрэн таһсан баран, Дмитрий Дураев II Прибалтийскай фронт 85-с гвардейскай стрелковай дивизиятын 249-с гвардейскай полкатың бастакы батальонун үһүс ротатың младшай командирынан кэлбит. Бу Кыһыл знамялаах дивизия буойуннарың кытта өстөөхтөн Калининскай, Смоленскай, Новгородскай уобаластар, Латвийскай ССР сирдэрин саһа уола босхолоһупута. Кини бу дивизияһа кэлэн биер ый буолан баран, Коммунистическай партия кэккэтигэр киририбэтэ.

Т. ХАЛЫЕВ,
«Ленин суола»,
алтынны 30 к. 1979 с.

Эһиил, 2020 сыла Сэбиэскэй нуруот фашисткай Германияны кыайыта 75 сылың өрөгөйдөөхтүк бэлиэтиэхпит. Бары Ийэ дойдуларың быһаабыт эһэлэрбитин, аһаларбытын, убайдарбытын, эбэлэрбитин, ийэлэрбитин, эдьийдэрбитин кэриэстээн, сүгүрүйэн, киэн туттан, махтанан «Өлбөт-сүппэт полкалар» колонналарынан болуосаттарга, уулуссаларга халһаһалы хаамыахпыт.

78 сыллааһыта, 1941 сыл бэс ыйын 22 күнүгэр эйэ добогарын кэһэн, фашисткай

Үгэс курдук быйыл улууспут киниригэр, нэһилиэктэрбитигэр Кургурһан күнүгэр Ийэ дойдуларың туһугар сырдык тыһыннарың толук уурбут буойуннарыгыгар туруорбут Өйдөбүннүктэрбитигэр мустан, ол дьулаан күнү, ыар кэмнэри саһаан ыллыбыт, аһа көлүөнэ бойбуой олофун салгырыга, Ийэ дойдуга кинилэр курдук бэриинилээх, дойдубут күүһүн-уофун хаһатарга аһа көлүөнэ курдук үлэлиригэ-хамнырыга, дьоһун олохтоох буоларга, хорсуннарыгытын хаһан да умнубаһа андаһайдыбыт.

ОПОХТОРУН ТОЛУК УУРБУТТАРГА ...

Германия сэрэтиитэ суох, түөкүннүү түүн биһиги эйэлээх олофун тутар Сэбиэскэй Ийэ дойдубутугар саһа түспүтэ, хаан тохтуулаах, өлүүлээх-сүтүүлээх алдырхайдаах сэриини саһалаабыта. Ийэ дойду көмүскэлигэр Сэбиэскэй нуруот биер сомофо күүс буолан туруммута. Европа дойдуларың хаарды хааммыт фашистар хабыр утарсыны көрсүбүттэрэ, хотторбуттара, Кыайы өрөгөйө биһиэхэ буолбута.

Бастакы хомуурга Саһа сириттэн Ийэ дойдуларың көмүскүү 16994 киһи, ол иһиттэн биһиги Наммытыттан 401 киһи барбыттара. Сыл иһигэр холкуостаах эр дьонуттан 55,6 %-на уоттаах сэриигэ барбыта. Онон тыһыл ыарахан үлэтин офо, дьахтар, кырдыаһастар тутан хаалбыттара. Кинилэр ыараханы аахсыбакка «Барыта фронт, барыта Кыайы туһугар!» диэн булгуруйбат саһааны өрө тутан хоһууннук, таһаарылаһтык үлэлээбиттэрэ, Кыайы сырдык күнүн уһансыгыттара, чуғаһаппыттара.

Бу алдырхайдаах, уоттаах сэриигэ Сэбиэскэй нуруот 30-ча мөлүйүн киһини сүтэрбитэ, тыһыңчанан куораттар, дэриэбинэлэр, фабрикалар, собуоттар урусхалламмыттара, күл-көмөр буолбуттара. Саһа сириттэн Ийэ дойдуларың быһыны барбыт буойуннартан 25941 киһи кыргыс хонуутугар геройдуу охтубуттара, 20534 киһи кыайы-хотуу көтөлөнөн төрөөбүт дойдуларыгар эргиллэн кэлэн, айгыраабыт олофун чөл түһэриигэ күүстэрин-уохтарың харыстаабакка үлэлээбиттэрэ. Наммыт сириттэн 1849 киһи саа-саадаһ тутан Ийэ дойдуларың көмүскээбиттэрэ. Кыргыс уоттаах толоонугар 1117 биер дойдулаахтарбыт — Нуругун уолаттарбыт охтубуттара. Ийэ дойдуларың быһаабыт дьоннорутун — кыайы туһугар охтубуттара, сэри, тыһыл ветераннарың хаһан да умнуаппыт, умнуохпунт суоһа!

Бэс ыйын 22 күнүгэр улуус ветераннара, ыччаттара, улууспут, нэһилиэктит саһалааччылары, олохтоохторо Кыайы скверигэр мустан миитиннээтибит. Улууспут баһылыга Юрий Слепцов, улуус ветераннарың Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Софья Кобякова, Ленскэй нэһилиэк баһылыгың солбуяаччыта Тимофей Охлопков, нэһилиэк депутаттарың сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Александр Кириллин оччотоофун дьулаан, быһаарылаах кэми, Сэбиэскэй нуруот хорсун быһыны аһан-саһаан ыллылар, бар дьонноругар, ыччаттарга туһаайан дьоһун, кэс тыһы-өһү эттилар.

Күлүбүрүү, кытыаста умайар «Үйэ уотун» икки өттүгэр Намнааһы 2-ис N-дээх оскуола байыаннай формалаах үөрэнээччилэрэ уочаратынан «Бочуотунай караула» олус боччумнааһтык, хоһууннук туттан-хаптан, чиккэллэн турдулар. Мустубут дьон өйдөбүннүк төрдүгэр кыһыл гвоздика сибэкилэри ууран баран, Ийэ дойдуларың быһаабыт сырдык тыһыннарың толук уурбут дьоннорутун кэриэстээн, кинилэргэ сүгүрүйэн чочумча чуумпуран ыллылар.

Ол дьулаан күнү, ол алдырхайдаах сэри уоттаах сылларың, өлөр-тиллэр поппурос быһаарыллар ынырыктаах кэми, ама, ким умнуой? Бар дьоммут! Хаһан да умнуман, история куртураннаах чакчыларың, Сэбиэскэй салайааччылар, полководцтар, коммунистическай партия салайыларыңан Сэбиэскэй нуруот сомофолоһон, турунан Ийэ дойдубутун көмүскээбиттэрин, быһаабыттарың. Хаһан да умнуман, хааннарың тохпун, олохторун биерит буойуннарыгытын, кыайыны уһансыгыт, чуғаһаппыт тыһыл үлэһиттэрин — офону, дьахтары, ытык кырдыаһастарыгыт! Кинилэри өрүү өйдөөһ-саһаан, кинилэргэ сүгүрүйүң!

И. ИВАНОВ

Понедельник, 8 июля

05.00, 09.15 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.50 Модный приговор 6+

Вторник, 9 июля

05.00, 09.15 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.50 Модный приговор 6+

23.20 Камера. Мотор. Страна 16+

Среда, 10 июля

05.00, 09.15 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.50 Модный приговор 6+

Четверг, 11 июля

05.00, 09.15 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.50 Модный приговор 6+

Пятница, 12 июля

05.00, 09.15 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00
Новости
09.50 Модный приговор 6+

Суббота, 13 июля

05.00, 06.10 Т/с «Сезон любви» 12+

лионером? 16+
19.30, 21.20 Сегодня вечером 16+

Воскресенье, 14 июля

05.50, 06.10 Х/ф «Сыщик Петербургской полиции» 0+

РОССИЯ 1

Понедельник, 8 июля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+

Вторник, 9 июля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+

Среда, 10 июля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+

11.45 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+

Четверг, 11 июля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+

Пятница, 12 июля

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 19.00 Вести
09.55 О самом главном 12+

00.45 Х/ф «Дама пик» 16+

Суббота, 13 июля

05.00 Утро России. Суббота 12+

Воскресенье, 14 июля

05.05 Т/с «Сваты» 12+

Понедельник, 08 июля

06:00 Тэтим чааһа 6+
07:00 Санга күн-Новый день 6+
09:00 Новости «Якутия 24» 12+

Вторник, 09 июля

06:00 Тэтим чааһа 6+
07:00 Санга күн-Новый день 6+
09:00 Новости «Якутия 24» 12+

Среда, 10 июля

06:00 Тэтим чааһа 6+
07:00 Санга күн-Новый день 6+
09:00 Новости «Якутия 24» 12+

родов РС(Я) 6+
12:30 Тэтим чааһа 12+
13:30 Саха Сирэ-Якутия 12+

Четверг, 11 июля

06:00 Тэтим чааһа 6+
07:00 Санга күн-Новый день 6+
09:00 Новости «Якутия 24» 12+

Пятница, 12 июля

06:00 Тэтим чааһа 6+
07:00 Санга күн-Новый день 6+
09:00 Новости «Якутия 24» 12+

19:15 Актуальное интервью 12+

Суббота, 13 июля

06:00 Геван 6+
07:00 Тэтим чааһа 6+
08:00 Кэл, олоор, сэхэргэһиэх 12+

Воскресенье, 14 июля

06:00 Геван 6+
07:00 Тэтим чааһа 6+
08:00 Кэл, олоор, сэхэргэһиэх 12+

Понедельник, 8 июля

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Вторник, 9 июля

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

09.15 Команда мечты 12+

Среда, 10 июля

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Четверг, 11 июля

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Россия - Франция. Прямая трансляция из США

Пятница, 12 июля

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Суббота, 13 июля

12.00 Чемпионат мира по водным видам спорта.

хронное плавание. Соло.

Техническая программа. Финал. Прямая трансляция из Кореи

Воскресенье, 14 июля

12.00 Чемпионат мира по водным видам спорта.

ЫҤЫРЭХ ТЫҤЫҤАР

Ытыктыыр, убаастыыр саҥаспытын **АННА ИВАНОВНА СИДОРОВАНЫ** 80 сааскын туолбут үбүлүөйгүнэн истин-иһирэх тылларынан эвэрдэлибит!

Ама даҕаны элбэх сыллар-дьыллар ааспыттарын иһин, эйигин Фрунзе, Көбөкөн, Арбын нэһиликтэрин очотооуу тыа хаһаайыстыбатын үлэһит дьоно-сэргэтэ холкуос, сопуос экономикага, таһаарылаах үлэтэ-хамнаһа, социальнай эйгэтэ тупсарын туһугар эн олох эдэр сааскыттан, үрдүк үөрэхтээх зоотехник буолан, туох баар билигин-көрүүгүн ууран, саамай эрдээх, кыһалҕалаах да кэмнэ үлэлээбиккин билигин даҕаны өйдүүлэр, үчүгэйдик саныллар. Бу өр сыллаах үлэн сөпкө сыаналанан ССРС Верховнай Совета «За доблестный труд» мэтээлинэн наҕараадаламмыккынан дьонун-сэргэн киэн туттар.

Үтүөкөн киһибит аймах дьонун ытыктабылларын ылан, оҕолорун, сиэннэрин тапталларынан угуттанан уһун үйэлэн, дорубай, этэннэ буол.

Екатерина, Лидия, Дмитрий Бугаевтар дьиэ кэргэттэрэ

Коллектив работников, студентов и ветеранов Намского педагогического колледжа искренне поздравляет с высокой наградой **ФЕДОРА ФЕДОРОВИЧА ПАВЛОВА**, ветерана педагогического труда, с присвоением почетного звания «Заслуженный работник образования Республики Саха (Якутия)» и **ЛЕОНИДА ПРОКОПЬЕВИЧА ГОВОРОВА**, преподавателя слесарного дела, с присвоением звания «Народный мастер Республики Саха (Якутия)»!

Каждый из вас добился больших результатов в своей сфере деятельности, имеет показатели и результаты своей работы, внес свою лепту в дело обучения и воспитания высококвалифицированных специалистов. Желаем вам новых высот в творчестве, успехов в делах, доброго здоровья, семейного счастья, благополучия!

С уважением, коллектив «Намского педагогического колледжа»

Күндү тапталлаах балтыбын, эдьий-битин, ийэбитин, эбэбитин, кэргэммин, СӨ культуратын туйгунун, Ленскэй нэһилиэк Бочуоттаах олохтооһун, Нам улуунун культуратын үлэһитэрин идэлээх сойуунун кэмитиэтин бэрэссэдээтэлин **РАЙСА НИКОЛАЕВНА ГОРОХОВАНЫ** СӨ Ил Дарханын ыйааҕынан «Гражданской килбиэн» анал бэлиэһин наҕараадаламмыккынан итиитик-истинник эвэрдэлибит!

Баҕарабыт биһигини үөрдэ-көгүтэ, сүбэ-ама бизэрэ, сиэннэрин, хос сиэннэрин тапталларыгар угуттанан уһун дьоллоох олоҕу олоһорго! ДОМ!

Эдьийин Розалия Николаевна, быраатын Николай Алексеев,

Сунтаартан Егоровтар, Намтан Винокуровтар, Муоматтан Поисевтар, Салбантан Окочешниковтар,

Никольскайтан Протопоповтар,

Дьокуускайтан Слепцовтар, Гороховтар, Андросовтар,

Мэнгэ Ханаластан Богимовтар дьиэ кэргэттэрэ,

кэргэнин Иван Горохов

Сроки начала сбора дикорастущих ягод на территории Намского района

Административный район	Вид дикорастущих плодов и ягод	Наступление массового созревания урожая	Дата начала сбора
Намский	Красная смородина	9 июля	10 июля
Намский	Голубика	15 июля	16 июля
Намский	Земляника	9 июля	10 июля
Намский	Черная смородина	6 августа	7 августа
Намский	Брусника	20 августа	21 августа

Извещение о проведении отбора юридических лиц, индивидуальных предпринимателей на предоставление субсидии на организацию сопровождения инвалидов молодого возраста при получении ими профессионального образования и при содействии в последующем трудоустройстве в РС(Я)

ГКУ «Центр занятости населения Намского улуса» с 14 июня 2019 г. объявляет о начале отбора на предоставление субсидии на 2019 год из государственного бюджета РС(Я) на реализацию мероприятий по организации сопровождения инвалидов молодого возраста при получении ими профессионального образования и при содействии в последующем трудоустройстве в РС(Я).

Субсидии предоставляются на безвозмездной основе юридическим лицам (за исключением государственных (муниципальных) учреждений) и индивидуальным предпринимателям — производителям товаров, работ, услуг на создание специальных рабочих мест для трудоустройства незанятых инвалидов, в том числе за счет установленной квоты, в целях содействия трудоустройству незанятых инвалидов молодого возраста.

Целью предоставления субсидии является возмещение следующих затрат:

- Возмещение расходов на заработную плату инвалида в размере, не превышающем минимальный размер оплаты труда, установленный федеральным законодательством;
- Возмещение расходов по доплате наставнику в размере, не превышающем 1/10 размера минимального размера оплаты труда, установленного федеральным законодательством;
- Возмещение затрат по уплате страховых взносов в государственные внебюджетные фонды, начисленных на заработную плату инвалида и доплаты наставнику.

Заявление на участие в отборе предоставляется с 14 июня 2019 г. в ГКУ «Центр занятости населения Намского улуса». Справки по телефону: 41-148, 41-204

БИЛЛЭРИИЛЭР

Настоятель протоиерей Павел и прихожане Намского православного прихода выражаем искреннюю признательность всем, кто оказал посильную помощь в восстановлении нашего храма и здание воскресной школы. Да благословит и да сохранит Господь наш Иисус Христос Ваши семьи и да не оскудеет рука дающего.

С радостью возвещаем Вам о предстоящей радостной службе в честь нашего Небесного покровителя и ходатая великого пророка и предтечи Иоанна :

06.07.2019 В 17.00 - Канон с акафистом Иоанну Предтече. Исповедь.

07.07.2019 В 09.00 - Божественная Литургия.

Наш адрес: с. Намцы, ул. Ленина, 18 (рядом с Ленагаз).

®Продаю «Тойота Хайс» 1989 года с капитальным ремонтом или обмен на легковой автомобиль. **Тел.: 89248607037**

ООО «Правоохранительный центр» юридические услуги по возврату водительских удостоверений. Досрочно. По амнистии. Официально. В судебном порядке.

Тел.: 8-800-551-80-02.

Уважаемые владельцы огнестрельного оружия!

Напоминаем, что в случае утери зарегистрированного на Ваше имя огнестрельного оружия, необходимо незамедлительно уведомить отделение лицензионно-разрешительной работы по Намскому району. По факту утери оружия проводится процессуальная проверка в порядке статей 144-145 УПК РФ. По результатам проверки выносится решение и данное оружие снимается с учета. В случае обнаружения другим лицом утерянного оружия и использования его в незаконных целях, владелец привлекается к ответственности.

Так же сообщаем, что в случае утери или порчи разрешительного документа на хранение и ношение огнестрельного оружия, необходимо обратиться в отделение ЛРР на пере-

оформление вышеуказанного документа. После подачи заявления и требуемых документов оформляется и выдается новый бланк разрешения на срок даты, которая была указана в ранее выданном документе.

По всем возникающим вопросам обращаться по тел: 43-171 либо по адресу: с. Намцы, ул. Чернышевского, д.36/1, кабинет N27.

Военный комиссариат Намского улуса РС(Я) проводит набор курсантов для подготовки граждан, подлежащих призыву на военную службу осенью 2019 года в Намском ТШ РО ООГО «ДОСААФ» России в РС(Я) по специальности водитель категории «С». Основные требования:

- годные на военную службу по состоянию здоровья;
- не привлекавшиеся к уголовной ответственности.

По всем вопросам обращаться в военный комиссариат Намского улуса РС(Я) по адресу: с. Намцы, ул. Ойунского, д. 8 (отделение призыва 2 этаж) или по тел.: 41-161

КАССА ВЗАИМОПОМОЩИ
ЗАЙМЫ 0,4% В ДЕНЬ*

8 (984) 100-20-71

с.Намцы, ул. И. Винокурова, д. 3/1

* Займы на условиях «День рождения», «Новый заемщик» предоставляются наличными денежными средствами на срок 32 дня. Гражданам РФ в возрасте от 18 лет. Размер займа составляет от 1 тыс. руб. до 30 тыс. руб., при первом обращении от 1 тыс. руб. до 10 тыс. руб. При обращении в месяц дня рождения заемщика или при первом обращении в организацию процентная ставка с 1 по 10 день пользования займом составляет 0,4% в день (146% годовых), с 11 дня пользования займом процентная ставка составляет 1% в день (365% годовых); для пенсионеров по старости и в услуге лет 0,7% в день (255,5% годовых). Досрочный возврат займа осуществляется в соответствии со ст.809 ГК РФ. Займы предоставляются ООО МКК «Пенсионная КВ Деньги» ОГРН 1143537000090 (зарегистрировано в реестре МФО 651403119005313 от 30.06.2014 г.). Сайт www.пенсионная-касса.рф

ПАМЯТКА ПУТЕШЕСТВЕННИКУ: ГОТОВИМСЯ К ОТПУСКУ

® Специалисты АО «СМК «Сахамедстрах» напоминают, отправляясь в отпуск, обязательно возьмите полис ОМС: он гарантирует оказание бесплатной медицинской помощи на всей территории России по базовой программе ОМС.

Перед отпуском:

Если вы давно не использовали полис, позвоните на горячую линию: 8 800 100 14 03 (звонок бесплатный) и уточните, действует ли ваш полис, т.е. является ли полисом единого образца.

Если полис все-таки оказался недействительным, обязательно оформите новый. Для этого достаточно обратиться в любой пункт выдачи полисов АО «СМК «Сахамедстрах». С адресами пунктов можно ознакомиться на нашем сайте: сахамедполис.рф.

Внесите телефон горячей линии в записную книжку мобильного телефона, чтобы при необходимости получить консультацию специалистов. Время

работы горячей линии в рабочие дни с 9.00 до 18.00 часов (время якутское). В выходные и праздничные дни горячая линия работает в режиме «автосекретаря», т.е. вы можете оставить свои вопросы.

В отпуске:

Зубная боль, ушибы, отравления, аллергия или солнечный удар – все это поводы обратиться к врачу. Предъявив полис ОМС, Вы имеете право на получение бесплатной помощи в поликлинике или больнице, работающей в системе ОМС. Прикрепляться к медицинской организации не нужно.

Находясь в другом регионе:

Необходимо понимать, что, находясь в другом регионе за пределами территории страхования, помощь по полису ОМС можно получить в случае возникновения нового или обострения уже имеющегося заболевания, когда лечение откладывать нельзя. Плановое лечение мы получаем в той поликлинике, к которой

прикреплены по месту жительства.

При ухудшении состояния здоровья вы также можете обратиться за скорой медицинской помощью (экстренной или неотложной), в том числе и амбулаторно. При оказании экстренной медицинской помощи в случаях, угрожающих жизни человека, предъявление полиса ОМС не требуется. Экстренная помощь оказывается бесплатно и безотлагательно.

Если же в медицинском учреждении с вас потребовали оплатить оказанные услуги или вовсе отказали в помощи, обратитесь в:

- администрацию медицинского учреждения;
- в контакт-центр Территориального фонда ОМС в данном субъекте РФ;
- в контакт-центр здравоохранения РС(Я): 8 800 100 14 03.

С телефонами контакт-центров ТФ ОМС субъектов РФ можно ознакомиться на нашем сайте: сахамедполис.рф.

АО СМК «Сахамедстрах», лицензия ОС №2873 – 01 от 09 ноября 2016 г.

КЭРИЭСТЭБИЛ

Биһиги тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэбит, Учууталлар учууталлара, «Гражданской килбиэн» бэлиэ хаһаайына, педагогическай үлэ, тыыл бэтэрээнэ, СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, Нам улууһун Бочуоттаах олохтооҕо Анисия Гаврильевна Дураева 98 сааһыгар от ыйын 10 күнүгэр 2018 с. биһиги кэккэбиттэн ыалдьан букатыннаахтык күн сириттэн барбыта. Быйыл номнуо биер сылын туолар.

Ийэбит 1920 сыллаахха ахсынньы ый 26 күнүгэр билиннитэ Ханалас улууһугар Өктөм нэһилиэгэр бааһынай кэргэнигэр төрөөбүтэ. 1946 с. биһиги аҕабытын Дмитрий Гаврильевич Дураевы көрсөн, сөбүлэһэн, дьылжа-хаан ыйаабынан ыал буолбуттара. 6 оҕону төрөтөн, улаатыннаран, ыал ортортоон, элбэх сиэннэнэн, онон дьоллонон эйэ дэмнээхтик олорубуттара.

Биһиги ийэбит киһи быһытынан олус сымнаҕас, амарах, киэн билиилээх, диринг өйдөөх, туттара-хаптара ыраас, хоһуун үлэһит этэ. Үрүң-хара үлэни араарбакка кыайа тутара. Сэри кэмигэр сайын аайы холкуос үлэтигэр сылдыбыта. Онно кырдыаҕастар «үлэһит кыыс» диэн бэлиэтиллэрэ үһү. Биһигини, оҕолорун, ийэлээх-аҕабыт бэйэлэрин тус холбурдарынан үлэһит киһи онорбуттара.

Куруук миннигэстик астаммыт алаадытын, күөрчэбин, балыктаах бөрүөгүн ахтабыт-саныыбыт. Билигин итинник сылаас, миннигэс астаах ким да биһигини үөрэ-көтө көрсүбэт. Сарсыарда эрдэ оскуолабытыгар бараары турарбытыгар, остуолга оргуйа турар самовардаах ити чэй уонна сып-сылаас хобордоох лепиэскэтэ баар буолар этэ. Ийэбит наһаа ыалдыгымсах этэ. Ыалдыт киһи эрдэ даҕаны чайнигы үрдүгэр түһэрэ, хайаан да чээйдэтэн баран биһири ыгытара.

Күндү ийэбит аһыныгас дууһалаах, барыларыгар истинг сыһыаннаах, кыаммат, ыарахан усулуобуйа олоһор үөрэтэр оҕолорун мэлдьи өйүүр, кинилэргэ көмөлөһөр буолара. Ол туоһунан сэри ыар сылларыгар бэйэтин таһаһыттан таһаһыттан биэрбитин, үөрэнээччигэ кэлин сааһыран баран истинник санаан олус үчүгэй сылаас суругу махтанан суруйан турардаах. Сэри кэмигэр оҕолор ачыктыабыттарын саны-саны ытамныһыан ылар этэ.

Биһиги ийэбит айылҕаҕа сылдыарын олус сөбүлүүрү. Сир аһа буста даҕаны туос ыаһыатын тоҕолобор ыйаан баран, ойуур диэки хаама турар этэ. Айылҕа даҕаны кинини таптыыр курдук эбит, иһин толорбутунан үөрэ-көтө дьытитигэр кэлбит буолааччы. Табаарыстарын кытта Кэн-кэмэҕэ сынньанан, дуоһууан кэллэлэрэ. Айылҕа таһыста даҕаны наар ыллыан барар этэ.

Күндү ийэбит, эбэбит барахсан, эн сырдык мөссүөнүнэн, эн нарын илигин, эн миннигэс аскын, эн сылаас тапталгың хаһан да умнуохпут суоҕа. Куруутун ахтабыт, саныыбыт, тапты-

быт. Тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэбит Анисия Гаврильевна биһиги өйбүтүгэр-санаабытыгар өрүү тыыннаах буолуоҕа.

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ, күтүөттэрэ, кийииттэрэ

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, эһэбит, РФ прокуратуратын ветерана, прокуратура Бочуоттаах үлэһитэ, юстиция старшай советнига, Нам улууһун Ытык киһитэ Михаил Иннокентьевич Шапошников от ыйын 3 күнүгэр бу орто дойдуттан барбыта 1 сылын туолар.

Биһиги аҕабыт атырдыах ыйын 10 күнүгэр 1948 с. Нам селотугар Иннокентий Михайлович Шапошников, Евдокия Афанасьевна Кутукова-Шапошникова дьиэ кэргэнигэр үһүс оҕонор төрөөбүтэ. Оҕо сааһа ол кэминээҕи оҕолор курдук ааспыта. Төрөппүттэригэр дьиэҕэ көмөлөһүү, дьиэ истас үлэтэ киниэхэ сүктэриллибитэ. Эдьийдэрэ үөрэнэ бараннар соҕотох көмө киһитэ буолбута. Аҕалара Иннокентий Михайлович Шапошников өр кэмнэргэ Аппааныга, Хамаҕаттаҕа колхоз председателинэн үлэлээбитэ, оҕолор үксүн бэйэлэрэ олоһор этилэр.

Михаил Иннокентьевич 1966 с. Нам орто оскуолатын ситиһилээхтик үөрэнэн бүтэрбитэ уонна кылааһынан, оскуола-производство үрдүк үөрэх диэн комсомольскай путевканын, Үөдэйгэ фермаҕа үлэли барбыта. 1971-73сс. СССР сөбиллээх күүстэрин аармыйатыгар ынгырыллан, ситиһилээхтик сулуус-палаабыта. Аармыйа кэнииттэн улахан куонкуруһу ааһан, Харьков куорат юридической институтугар үөрэнэ кирибитэ.

1977 с. үөрэҕин бүтэрэн баран, атырдыах ыйыттан Уус Дьааны оройуонугар прокуратура следовательынан үлэтин саҕалаабыта. Депутатскай бөһүөлгүгэр 5 сыл олорубуппун. Уолбут манна төрөөбүтэ, дьааһыла саадка сылдыбыта. Следователь үлэтэ наһаа элбэх командировкалаах буолан, аҕабыт сылга 180-190 хонук командировкаҕа сылдыра, онно эбии хоту дойду хаайтарыыта, бөһүөлүктэр икки ардыларыгар вертолетунан сылдыаһын.

Онтон улук хоту Анаабыр улууһугар прокурорунан ананан, олунньу ыйга Сааскылаахха көһөн тиийбиһит. Манна олоһорго усулуобуйа сүрдээх ыарахан этэ: дьиэ-уот тымныгыта, ас-үөл өтгүнэн ханна да буоларын курдук, ол саҕана барыта нуорма, куораттан самолетунаан эрэ таһаллар, аны туран авиапорт оччолорго кыра буолан, кыра самолеттар эрэ көтөллөр этэ.

Манна Михаил Иннокентьевич 10 сыл үлэлээбитэ. Үлэлирин устата судебнай-следственной уорганнарга партийнай тэрилтэҕэ секретардаабыта. Саас куска сылдыра. Хоту дойду булда, балыга элбэх этэ. Бу диэкиттэн тиийбит дьон үксүн олохсуйа хаалалара.

Сааскылаахха кыыспыт төрөөбүтэ. Детсаадка сылдьан баран, бастакы кылаа-

ска манна кирибитэ. Аны ол сыл, кыһын тохсунньу ыйга, Алдан куоратыгар көһөн тиийбиһит. Улахан промышленнай куоракка прокурору солбуйааччынан үлэлээбитэ. Оҕолор нууччалык оскуолаҕа үөрэммиттэрэ, бүтүн оскуола үрдүнэн 3-4 саха оҕото баар этэ. Сааскылаах кэнииттэн усулуобуйа таһыччы уларыттылар: дьиэ-уот сылаас, кыһына да сымнаһыар этэ. Союз ыһыллыгытын кэмэ буолан, прокуратура үлэтэ өссө элбээбитэ.

1994 с. алтынньы ыйга Нам улууһун прокурорунан кэлбитэ. Төрөөбүт дойдутугар кэлэн, дьэ: «Мантан аны ханна да барбаппын», - диэн олохсуйардыы быһаарынан, Даадарга дьиэ туттан олоһорбуппун. «Оҕо сылдьан манан ынах көрдүүр сирим, урут бааһына этэ, дьэдьэн хомуйар этибит», - диэрэ.

«Кини үлэтигэр диринг билиилээх, эппиэтинэстээх, бэринилээх, тулуурдаах, кимиэхэ да куолаһын соноптоҕо. Ол курдук кини холку, үтүө майгылаах, үрдүк культурулаах этэ», - диэн биһиригэр үлэлээбит коллегалара ахталлар. РФ, СР прокуратураларын аатыттан элбэх грамоталарынан, махтал суруктарынан, сыаналаах бэлэхтэринэн, улуус, Нам дьаһалталарын Бочуотунай грамоталарынан наҕараадаламмыта.

Саха сириттэн аҕыйах киниэхэ бэриллэбит РФ прокуратуратын биер саамай улахан ведомственной наҕараадатын «Медаль Руденко» - юристар биер улахан бэлиэлэрин ылбыта. 2001 с. бүтүн Россиятааҕы прокурордар совещаниеларыгар, Саха сирин прокуратуратын үлэһитэрин делегациятыгар кириэн, Москва куоракка тохсунньу 11-12 күннэригэр Кремлевскай Дворецка совещанияҕа кыттыһынылан кэлбитэ. Онно сылдьан Харьков куоракка биһиригэр үөрэммит уолун көрсөн олус үөрэн кэлбитэ.

Манна дойдутугар кэлэн уопускаатын күһүн ылар этэ уонна урут аҕата бултур сиригэр бултуу таһара. Дьэ, онно сылдьан дуоһууа сынньанан, астынан кэлэрэ. Сайын манна үчүгэй бөҕө буоллаҕа: сир аһа арааһа, табаарыстарытын кытта өрүү отоннуу, хаптаҕастыы хонон-хонон сылдыарбыт, дуоһууа сөгүөлүүрбүт. Үчүгэй да кэмнэр ааспыттара.

Бу кылгас ахтыһыны суруйа олоһон санаатым — киһи олоҕо кылгас даҕаны, тугу да успейдаабат курдук кун. 40 сыл биһиригэр олоһон кэлбиккин барытын бу кылгас ахтыһыга суруйбаккын. Михаил 70 сааһын туолуон ый ээ иннинэ бу орто дойду олоһуттан туораатаҕа. Дьон тэниһин дьоллоох, дьонун олоһу олоһон аастаҕа. Өссө да олоһуохтаах этэ буоллаҕа... Өрүү өйдүү-саныы сылдыабыт, сылдыахпыт, аттыбытыгар куруук баар курдуккун.

Шапошников дьиэ кэргэттэрэ

Биһиги биһиригэр үөрэммит доһорбутун сүтэриппит, ыарахан ыарыы ытарчата күн сирин олоһуттан илдьэ барбыта орубуна биер төгүрүк сыла ааста...

Михаил Иннокентьевич Шапошников, биһиэхэ кылааһынньыктарыгар — Миша, улуус прокурора, улахан

МАХТАЛ

Биһиги тапталлаах аҕабыт, эһэбит Геннадий Павлович Жирков бу дьыл бэс ыйын 14 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барда. Кини ыалдьар кэмигэр хаста да Намнааҕы балыһа реанимациятыгар, терапиятыгар, Партизан участковой балыһаҕа эмтэнэ сыппыта. Бу кэмгэ биһиэхэ күүс-көмө буолбут, түүннэри-күнүстэри аҕабытын көрбүт, эмтээбит үрүн халааттаах аанньалларга ис сүрэхпиттэн улахан махталбытын тиэрдэбит. Ааспыт Аан дойдугааҕы медиктар күннэринэн эҕэрдэлибит! Эһиэхэ кытаанах доруобуйаны, үлэтигэр ситиһиилэри, тус олоххутугар дьолу-соргуну баҕарабыт.

Оҕолоро, сиэннэрэ

Бэс ыйын 14 күнүгэр таптыыр, ытыктыыр кэргэним, аҕабыт, эһэбит, убайбыт Россия, СӨ народнай артыһа, нуруот тапталлаах ырыаһыта Семен Петрович Оконешников ыарахан ыарыыттан соһуччу күн сириттэн барбыта.

Күндү киһибиһитин сүтэрибит ыар кэммитигэр көмөлөспүт, олоһун тиһэх суолугар атаарыы тэрээһинин тэрийэн ыһпыт сааһын тухары айа-тута үлэлээбит тапталлаах Суорун Омоллоон аатынан Опера уонна Балет театрын коллективыгар, театр директорун эбээһинэһин толорооччутугар М.В. Васильеваҕа, театр главнай режиссеругар П.Д. Неустроевка уонна төрөөбүт дойдутун төрүт буорун булларарбытыгар улахан көмөнү онорбут СӨ культураны министригэр, чуолаан Ю.С. Куприяновка барҕа махталбытын тиэрдэбит. Ону тэнгэ, көмө-тирэх, сүбэ-ама, өйөбүл буолбут биер дойдулаахпытыгар, өр сылларга биһиригэр үлэлээбит, ыкса ыаллыы олоһор, күндү, убаастыыр киһибиһитигэр Гаврил Гаврильевич Местниковка мунура суох махтанабыт. Күүс-көмө буолбут улууспут дьаһалтатыгар, Аҕа Баһылык Ю.И. Слепцовка, Бөтүн нэһилигин баһылыгар М.В. Макаровка, бары аймактарыбытыгар, нэһилиэк олохтоохторугар улахан махталбытын тиэрдэбит.

Баҕарабыт барытыгар кытаанах доруобуйаны, үлэтигэр-хамнаскытыгар ситиһиилэри, дьоллоох олоһу!

Кэргэнэ, оҕолоро, биһиригэр төрөөбүт балта уонна кини дьиэ кэргэнэ

уонна ыарахан үлэлээх киһи. Ону ол диэбэккэ, үлэтигэр дьыһиппир, ирдээбик буолабына, биһиэхэ кылааһынньыктарыгар олус сымнаҕас, үөрэн мичилиһин кириэрэ бу баар курдук. Дьылжа хаан ыйаабынан киниэхэ сэттэ уону бэрт кыратык туолбат саас бэриллэбит эбит. Биһиги бары биер тэн саастаахтар буоламмыт, былгырын сэттэ уоммутун туолбуппун.

Миша өрөспүүбүлүкэ араас улуустарынан өр сылларга үлэлээбит буолан, биһиэхэ ымсыгыр этэ: «Эһиги чугас-чугас баар буолангыт куруук мустабыт, көрсөбүт, хаартыска бөҕөлөөххүт», - диэн мунчаарара.

Онтон 1995 с. дойдутугар ананан кэлиэбиттэн биер да көрсүһүүнү көтүспэтэҕэ: ороһооспоҕо көрсүһүү (үгэс быһыытынан тохсунньу 7 күнэ), оскуолабыт үбүлүүдэрэ, 1966 с. оскуоланы бүтэрбит сэттэ кылаас выпускниктарын көрсүһүүлэрэ, хас биридди үбүлүүдээх сааспытын бэлиэтиир түгэнирибит.

Биһиги кылаас дьиэ кэргэттэрибитинэн, күтүөттэридин, кийииттэридин биһиригэр сылдыарытын олус сөбүлүүбүт. 1966 с. оскуоланы бүтэрэн, «Оскуола — үрдүк үөрэх» диэн республика оскуолаларын бүтэрээччилэргэ ынгырыы таһааран, «Нам» совхоз Үөдэй отделениетыгар 15 буолан үлэли тахсыбыппыт. Онно Мишабыт тахсыһан от үлэтигэр саҕалаан араас үлэлэргэ, кыһынын, сайынын от-мастизийиитигэр үлэлээбитэ.

Прокурорбулар дьылҕата буолуо, барыбытын көрө-истэ сылдыра... «Ким да хаалбакка, бары тутуспутунан үөрэххэ барыахтаахпыт», - диэн кыргыттары биһигини кытаанахтык хонтуруоллуура, сорох сорохпугар олохтоох ыччаттартан табаарыстардаах этибит буоллаҕа дии.

Мунуна хпытына ону-маны кэпсэтэн дэлби күлээччибит уонна биһиригэр махтанабыт. Кини араҥаччылаан, бары үөрэхтэнэн, үлэлээн, араас таһым-

наах наҕараадаларга, аакка-суолга тиксэн дьон тэнинэн олоһон кэлбиппитигэр.

2016 с. оскуоланы бүтэрбиппит 50 сылын бэлиэтэбиппит уонна Өлүөнэ очуостарыгар 3 күн устата сынньанан, кэпсэтэн дуоһууу бөҕөнү ылбыппыт. Оҕобутугар түһэн дэлби дьээбэлэһэн, урукку кистэлэннэри арыһан, хаартыскаҕа түһэн — Миша олус диэн астыммыта.

Ыалдыа да сытан өрүү биһиригэр сылдыбыт түгэниһин ахтара: отоннуурбутун, клюквалырыбытын, күнү көрсөбүтүн, ньуку-олуннуурбутун... Киһи харах уута суох кыайан барытын суруйбат эбит. Үөрөспүт учууталларын барыларын олус истинник кэпсээччи, биһиги кыайан көрбөтөхпүтүн, сыаналаабатахпытын этэн соһутара.

Миша дьиэ кэргэнигэр оһуобай нарын сыһыаннаах, көрдөххө кытаанах курдук, ол эрэн, барытын онорон, чопчулаан баран олохтон барда. Дойдутугар кэлэн сир ылан, дьиэ туттаран, бэйэтэ этэринэн, эр киһи анаһынан мас олоһон, оҕо төрөтөн, үчүгэйкээн сиэннэрдэнэн, нээкэ уйатыгар астына олоһон ааста (таас квартиратыттан мас дьэтин ордорор). Олоһун, үлэтин эркин курдук эрэллээх аргыһа Александра Павловна (Шура дийбит биһиги) олус үчүгэй дьүөгө, аһа миннигэһэ, оһуруота өлгөмө, сибэккилэрэ сиздэрэйдэрэ — Мишаны күннэтэ үөрдэллэрэ, санаатын көтөҕөллөрө.

Улахан ыарыы кими да харыстаабат буоллаҕа. Шура биһиригэр да «айыкка» диэбэккэ, сылаас, сымнаҕас илиитинэн кыһыл оҕолуу бөүбөйдээн, Мишабытын бу олохтон атаарытыгар биһиги махтанабыт, сүгүрүйэбит. Кэнигэр хаалларбыт олоһун, үлэтин салгыыр оҕолоро, сиэннэрэ кини санаабыт санааларын, эрэлин толоруохтара диэн эрэнэбит.

Доһорбут барахсан, Миша, быдан дьылларга быраһай!
1966 с. 10 «а» коллективин аатыттан кылаас старостата Р.Н. Горыхова

КЭРИЭСТЭБИЛ

60 сыл эн-мин дэһэн бииргэ олорбут олоҕум доҕоро, ытыктыр аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит Нам улуунун Ытык аҕата, Хамафатта нэһилиэтин Ытык киһитэ, үлэ, тыыл бэтэрээнэ Көстөкүүн Саабыс Винокуров от ыйын 4 күнүгэр орто дойдун олохтотун туораабыта биир сылын туолар.

Көстөкүүн 1935 с. Салбаң нэһилиэгэр колхозтаах дьиэ кэргэнгэ төрөөбүтэ. Эрдэ тулаайах хаалан, Хамафатта детдомугар иитилибитэ. 1946 с. алта кылааһы бүтэрээт, «Ленин» аатынан колхоз үлэһитэ буолар: сайыннот үлэ, кыһыннот сылгы аһатыта. Итиэннэ, бизнсийбэ тахсыр дьир «Ленин», «Комсомольскай» совхозтарга өр сыл ыстаарсай сылгыһытынан, сайыннот от звенотугар звенотуунан үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ. Кэлин сылгытын урайан баран, 1990 с. бизнсийбэ тахсан да баран, «Комсомольскай» совхоз кадровай булчута буолбут, бу үлэли сылдьан чөмпүйүөн булчут аатын ылбыта.

1953 с. сылгыһытынан үлэтин Атыһыт алаһыттан саҕалаабыта. Кэлин Хамафаттаа киирэн, «Нам» совхозка сылгыһыттыр, ат баайар, тренер буолар. Ити кэмгэ оройуонна «Нам» совхоз хаста даҕаны бастаабытара. Ат баайар киһи дэбигис көстүбэт этэ, сүүрдэһин биир онук. Онон, баайааччынан сөбүлөһөн, Никольскайтан, Хобастан, Хамафаттан аттары сүүмүрдээн, хамаанда тэринэн, күрэхтэһиигэ кытталлара. Онон, аҕабыт хамаанданан бэлэмнээһин бастагы ат баайааччыта. Онон ахталларынан, хайа да ахсым аты сыһытар, айылбаттан Дьөһөгөй Айыы ситимнээх эбит. Сүүрүүк сылгылартан Дьулустаан, Тамара диэн биэ өрөспүүбүлүккэ бастыыллара. Элбэх дипломуна, харчынан премиянан, көһө сылдьар кубоктарынан наҕараадаламамытара.

Аҕабыт Көстөкүүн Саабыс олорбут олохун устатыгар саамай махтанар, таптыыр киһитинэн ийэбит, олорбор көрсүбүт аанньала Ульяна Федотовна буолар. 1956 с. икки тулаайах дьон ыал буолан, дьиэ туттан, сүөһү ииттэн, Арыы-Тиит нэһилиэгэр олохсуйбуттара. Аҕабыт орто дойдуга уол оҕо буолан төрөөн, ытык аналын толорон, сэтгэ оҕону иитэн, үлэһит-үөрэхтээх дьон буолалларыгар күүс-көмө, тирэх буоллаҕа. Кинилэр үтүө холобурдарыгар, сиздээх быһыыларыгар иитиллэн үтүө дьон буола сайдыбыптыгыр мунгура суох махтанабыт!

Көстөкүүн Саабыс айылбаттан бөдөн-садан унуохтаах, аҕаҕар кыанар киһи этэ. 1971 с. өрөспүүбүлүкэтээҕи «Манчаары» спортивнай оонньуутугар ыстанаҕа кыттан улуус чиеһин көмүскээбиттэн, Намга «Урожай» общество тэрийэр сайынны спартакиадатыгар ыстанаҕа 1 миэстэ буолан турардаах. Спортивнай күрэхтэһиилэри, ат сүүрдүүтүн, тустууну олус сэнээрэрэ, спортсменнары ааҕа билэрэ, ситиһилэриттэн сүрдээһин үөрэрэ.

Аҕабыт бэйэтэ да киэнхольку киһи буолан, айылба нуурал-чуумпу абылангар талаһара. Кадровай булчут буолан миинэр мингэтэ Воронущканы, сирдытэ Чуорканы кытта кыһынны томороон тымныыга көһө сылдьаллара. Айылбага өлүүлөн аһаан тииг, куобах, солондо, кырынаас бултан киирэрэ. Аҕабыт дэриэбинэҕэ кэлэрин олус кэтэһэрбит. Кини дьиэҕэ киирэн кэллээһинэ, үөрэ түһэрбит.

Күһүнүн куобах күрүдэр кини - сирдыт. Поэт Н.Босиков (РФ културатын үтүөлээх үлэһитэ, П.А.Ойуунускай аатынан государственнай бириэмийэ лауреата) хоһуйар:

Биир да суолу таба хаампат, Биир да сиһи нөһүгөр барбат, Көнө-көрсүө сирдыһипитин Көстөкүүнү көтүтүмүм...

1981 с. Салбаңна куобах күрүдэр Саха тыйаатырын артыыстарга, поэттар Көстөкүүн Саабыһы сирдытинэн илдьэ сылдьан куобахтаан үөрэн-көтөн киирбиттэрин туһунан ахталлар.

Аҕабыт барахсан киһи быһыытынан холку, үгүс саҕата-ингэтэ суох, сэмэй майгылааҕа, дьону кытта уопсай тыл булан, дьон тэнинэн үлэлээн-хамсаан орто дойдуга чиеһинэй олоҕу олорон ааста. Тапталаах күндү аҕабытын, эһэбитин, хос эһэбитин баарбыт тухары өйдүү-саныы сылдьахпыт, ахтыахпыт, кини сырдык мөссүөнэ өйбүтүгүрсүрэхпитигэр мэлдьи тыыннаах буолуоҕа.

Кэргэнэ Ульяна Федотовна, оҕолоро, кийитэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ

Күндү кэргэним, амарах аҕабыт, эйбэс эһэбит, ытыктыр-убаастыыр убайыт, быраппыт, түнүрбүт, аҕа кыныбыт, аймахпыт, атаспыт, доҕорбут, учууталбыт, Нам улуунун 1-Хомустаах нэһилиэтин олохтооҕо, Андрей Петрович Ушницкай ыарахан ыарыттан орто дойдун олохтотун барбыта бу дьыл от ыйын 8 күнүгэр 3 сылын туолар...

Киһи бу орто дойдуга кылгас кэмгэ олорон аһаарыгар

кэрэ дьоллоох олоҕу олорорго айыллар. Ол сиэринэн биһиги Ушницкайдар дьиэ кэргэн тапталаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит Андрей Петрович күн сиригэр төрөөн, үөрэхтэнэн, идэни талан, таптат иэйиитин билэн, дьиэ-уот тэринэн, оҕо төрөтөн, сиэннэри бөүбөйдөөн, сүөһү-ас тутан, обществона туһалааҕы онорон, үлэни-хамнаһы өрө тутан, сиздээх олоҕу олорон ааста.

Андрей Петрович 1960 с. тохсунньу 11 күнүгэр Уус-Алдан улуунун Баатаҕай нэһилиэгэр биэс оҕолоох Анна Семеновна, Петр Захарович Ушницкайдар дьиэ кэргэнигэр төрдүс оҕонун күн сирин көрбүтэ. Оҕо эрдэбиттэн сытыы-хотуу, элэккэй майгылаах, дьиэ ис-тас үлэтигэр олус сыстаҕас буолан, ийэлээх аҕатыгар көмөлөһөн, тухобу баар от-мас үлэтигэр, сүөһү көрүүтүгэр, сир астааһыныгар, булка-тыҕа, үлэни өрө тутан, сайылыккөй салгынынан күөлэһийэ тыһынан, төрөөбүт дойдутун кэрэ айылбатынан угуттанан улааппыта.

Баатаҕай аҕыс кылаастаах оскуолатыгар 1967 с. үөрэнэ киирэн, 1977 с. бүтэрэн, салгыы Кэптэни орто оскуолатыгар 9-10 кылааска үөрэммитэ. Оскуолаҕа үөрэнэр кэмигэр бастың активист, общественник, спортсмен этэ. Үөрөспит учуутала Соловьева Тамара Николаевна маньык ахтар: «Андрей эт-хаан өттүнэн сайдытынан, бары үлэҕэ сыстаҕаһынан, кыайарынан-хоторунан үгүстэртэн чорбойоро. Быыстапкаларга мастан кыһан арааһы чоҕуйан онороро, тарбаҕар талааннааҕа, уус дьобурдааҕа аҕатыттан бэриллибит диэтэхпинэ сыспалым буолуо. Араас тэрээһиннэргэ сүүрээччим-көтөөччүм, түмээччим Андрей буолара...».

Оскуоланы 1979 с. бүтэрэн, Дьокуускайдааҕы бастагы нүөмүрдээх педучилище физкультурнай салаатыгар үөрэнэ киирбитэ. Үөрэнэ сылдьан 1980 с. ытык иэһин толорон, Советскай Армия кэҕкэтигэр сулууспалы барбыта. Армия кэнниттэн үөрэһин салҕаан, 1983 с. училищени ситиһилээхтик үөрэнэн бүтэрэн, Арбын аҕыс кылаастаах оскуолатыгар физкультура учууталынан ананан үлэтин саҕалаабыта. 1984 с. 1-Хомустаах орто оскуолатыгар физкультура учууталынан 2013 сылга дьирэ 32 сыл энкилэ суох, үтүө суобастаахтык, олус бэринилээхтик үлэлээбитэ. Үөрэһин үрдэтинэн 2006 с. Саха государственнай университетин физическай культура институтун бүтэртитэ.

Кини үөрэх эйгэтигэр үлэлэбитин устата үгүс араас таһымнаах спортивнай күрэхтэһиилэр призердарын, чемпионнарын, спорт маастарыгар кандидаттары, спорт маастары иитэн-үөрэтэн та-

һаарда. Оҕолору чэпчэки атлетикаҕа, хайыһарга тиһигин быспакка дьарыктаабыта. Ол түмүгэр 7 үөрэнээччигэ улуус сүүмүрдэммит хамаандатыгар киирсэн, араас таһымнаах күрэххэ Нам улуунун чиеһин көмүскээбиттэрэ. Андрей Петрович сыралаах үлэтин түмүгэр чэпчэки атлетикаҕа «Азия оҕолоро» аан дойдуга таһымнаах күрэх хас да төгүллээх, хайыһарга, атах оонньууларыгар, чэпчэки атлетикаҕа республика күрэхтэрин кыайылаахтара, призера итиллэн тахсыбыттара.

Кини үөрөспит оҕолоруттан атах оонньуутугар 2 спорт маастарыгар, хайыһарга спорт маастарыгар кандидаттары, остуол оонньууларыгар спорт маастарын бэлэмнээн таһаарбыта. Үөрэнээччилэриттэн 10 оҕо, бэйэтин курдук, физкультура учууталын идэтин талан, республика оскуолаларыгар учууталынан, үрдүк үөрэх систематыгар уһууааччынан үлэлиллэр. Ситиһилээх үлэтэ үрдүктүк сыаналанан «Дети Саха Азия» международной фонда стипендиата (1996), Саха Республикатын үөрэҕириитин туйгуна (2003), «Учитель ученических призваний» бэлиэ хаһаайына (2010), «Бастың тренер» (2015) буолбута, үгүс элбэх грамоталарынан, махтал суруктарынан бэлиэтэммитэ. Нэһилиэк, улуус, республика күрэхтэһиилэригэр эргичи ситиһилээхтик кыттыбытын кини элбэх ахсааннаах спортивнай мэтээллэрэ туоһулууллар.

Оскуолаҕа үлэлиир сылларыгар Андрей Петрович физкультура учууталарын методическай холбоһугун салайбыта. Маны таһынан, оскуола кылаас таһынааҕы үлэтигэр сүрүн болломтотун уураара. Кини үлэтин опыта улуус, республика оскуолаларыгар киэнник тарҕаммыта, «Энсиэли», «Спорт Якутия» хаһыаттарга сырдатыллыбыта. Маны сэр-гэ бэйэтэ нэһилиэккэ, улууска, республикаҕа остуол тенниһигэр, остуол уонна атах национальнай оонньууларыгар, хайыһарга көхтөөхтүк, ситиһилээхтик кытара.

2013 с. «Сайдыы» оҕо айымньытын дьиэтигэр сахалыы остуол оонньуулары «Хабылык, хаамыска» куруһуок салайааччытынан бу орто дойдуттан барыар дьирэ үлэлээбитэ. Бу кылгас кэм иһигэр олус таһаарылаахтык үлэлээбитин туоһутунан хабылыкка, хаамыскаҕа элбэх призердар, чемпионнар, спорт маастарыгар кандидат иитиллэн табыстылар. Баһылай Манчаары аатынан Республикатааҕы национальнай спорт көрүннэрин киинин сахалыы остуол оонньуулары Федерациятын опорнай оскуолатын быһыытынан ыкса сибээстээхтик, ситиһии-

лээхтик үлэлээбитэ. Сахалыы остуол оонньуулары хабылыкка, хаамыскаҕа улуустары, региональнай күрэхтэһиилэри үрдүк таһымна тэрийэн ыталаабыта. Кини Нам улуунугар сахалыы остуол оонньуута хабылык, хаамыска сайдытыгар улахан кылаатын киллэрдэ, бу спорт көрүңгэ билигин кэмгэ ситиһилээхтик сайдарыгар олук уурсубут дьоннортон биирдэстэрэ буолар.

Учуутал сыралаах үлэтин туоһута – 2017 с. юбилейдаах Манчаары оонньууларыгар үс үөрэнээччигэ путевка ыланнар хабылык, хаамыска көрүңгэр улуус сборнай хамаандатыгар киирэн ситиһилээхтик күрэхтэспиттэрэ. СР сахалыы остуол оонньуутун Федерациятын, Баһылай Манчаары аатынан спорт национальнай көрүңгүн киинин, Нам улуунун спорт Управление-тын, улуус сахалыы остуол оонньууларын Федерациятын өйбүллэринэн, тэрийиилэринэн Андрей Петрович кэриэһигэр хабылыкка, хаамыскаҕа улуустаагы уонна республикатаагы күрэхтэһиилэр үрдүк таһымна ытыллаллар.

Андрей Петрович 1-Хомустаах нэһилиэтин иккис төрөөбүт дойдун онгонотон нэһилиэк бары общественной олоһор, спортивнай күрэхтэригэр кыттыбытын кини үгүс элбэх грамоталара, махтал суруктара, медаллара туоһулууллар. Ону тэнэ, нэһилиэк социальнай тутууларыгар үгүс сыратын биэрэн үлэлээбитэ. Ол курдук, Нам улуунун кэрэ айылбатын кэрэ бэлиэ тоҕойугар – Дьокуускайдыр суол мырааны дабайар аартыгын үрдүгэр, дьон-сэргэ айанныт барыта тохтоон, Энсиэли Эбэ-хотун алгыстаах туонатын астына көрөн сынньанан аһаар «Үс сэргэ» смотровой площадканы тутуспутун ахтан-санаан, бэлиэтээн аһаар тоҕоостоох.

Биһиги дьиэ кэргэн күндү киһибит, бу орто дойдуга кэлбит аналын толорон, ыал буолан, икки кыыс, биир уол оҕону төрөтөн улаатыннар, дьиэ-уот тэринэн, сиэн миннигэс сытын билэн, кинилэри ньиһбэҕэр көтөбөн, бөүбөйдөөн, онтон дьоллонон, дьобуннаах олоҕу олорон ааста... Андрей Петрович үйэтин тухары чөл туруктаах олохтоох, эйбэс-сайаҕас майгылаах, үлэни өрө тутпут, дьонно-сэргэҕэ үтүө сыһыаннаах киһи киһитэ этэ. Тапталаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит биһиги өйбүтүгүрсүрэхпитигэр өрүү тыһынаах буолуоҕа, ситэ олоҕортох олохун ыччаттара, сиэннэрэ салҕаахтара, сырдык санаата, ыраас ырата инники олохпутун куруутун сиздээҕэ...

Кэргэнэ, оҕолоро, күтүөттэрэ, кийитэ, сиэннэрэ, бииргэ төрөөбүттэрэ, аймахтара

Уездэй нэһилиэтин олохтооҕо, нэһилиэк депутата, спорт бэтэрээнэ, СӨ үөрэҕириитин туйгуна, Уездэй орто оскуолатын физкультура учуутала. **ГАВРИЛЬЕВ Василий Васильевич** эмискэ ыалдьан олохтон туораабытынан, ийэтигэр, педагогическай үлэ бэтэрэнигэр Татьяна Афанасьевнага, кэргэнигэр Ульяна Ивановнага, оҕолоругар, сиэннэригэр, бииргэ төрөөбүт балтыгар, чугас аймах-билэ дьонугар, үөлээннээхтэригэр дириң кутурбаммытын тиздээбит. **«Уездэй нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, депутаттара.**

Күндүтүк саныыр бииргэ төрөөбүт балтым, Салбаң нэһилиэтин олохтооҕо. **СИВЦЕВА Акулина Степановна** ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан, кэргэнигэр Афанасийга, оҕолоругар, сиэннэригэр дириң кутурбаммытын тиздээбит. **Хамафаттан аймахтара Семёновтар.**

Глава РС(Я) Айсен Николаев, Правительствотун РС(Я), Администрация Глав РС(Я) и Правительствотун РС(Я) выражают глубокое соболезнование и сочувствие руководителю Управления Федеральной службы по надзору в сфере защиты прав потребителей и благополучия человека по РС(Я) Маргарите Игнатьевой по поводу кончины после продолжительной болезни мужа, директора Школы высшего спортивного мастерства. **ИГНАТЬЕВА Александра Афанасьевна.** Александр Афанасьевич внёс большой вклад в развитие спорта высших достижений, в подготовку спортивных резервов и квалифицированных тренерских кадров. Велика его заслуга в создании единой непрерывной системы подготовки спортсменов высокого класса по олимпийским и не-олимпийским видам спорта. В тяжёлый час руководства республикой разделяет боль и горесть утраты и желает мужества и терпения в эти трудные дни.

«Нам улууһа» МТ дьаһалтата, улуус муньабын депутаттарын Сэбиэтэ СӨ Үрдүкү спорт маастарыстыбатын оскуолатын салайааччыта, Россия үөрэҕириитин Бочуоттаах үлэһитэ, Россия спортка уонна физическай культура туйгуна, СӨ үөрэҕириитин туйгуна, СӨ культуурага уонна физическай культурага үтүөлээх үлэһит. **ИГНАТЬЕВ Александр Афанасьевича** ыарахан ыарыттан ыалдьан олохтон туораабытынан, тапталаах кэргэнигэр Маргарита Егоровна Игнатьевага, төрөппүт уолугар, сиэннэригэр уонна чугас аймахтарыгар дириң кутурбаммытын тиздээбит.

Выражаем глубокие соболезнования уважаемой коллеге руководителю Управления Роспотребнадзора по Республике Саха (Якутия) Маргарите Егоровне Игнатьевой по поводу кончины горячо любимого супруга, отца, дедушки, руководителя ГБУ Роспотребнадзора по Республике Саха (Якутия) Маргариты Егоровны Игнатьевой по поводу кончины. Разделяем с Вами горесть утраты. Светлая память. Пусть земля будет пухом. Скорбим вместе с вами! **ИГНАТЬЕВА Александра Афанасьевна.** Коллектив территориального отдела Управления Роспотребнадзора по Республике Саха (Якутия) в Намском районе

А вы знали, что ...?

- У кошек 32 мышцы в каждом ухе.
- Слово «горилла» происходит из греческого языка и означает «Племя волосатых женщин».
- В Японии кривые зубы считаются милыми и привлекательными.
- Шведская женщина потеряла свое обручальное кольцо и нашла его 16 лет спустя - растущим на моркови в ее саду.
- Человеческие бедренные кости крепче бетона.
- Для производства 450 граммов меда пчеле нужно облететь 2 миллиона цветов.
- Когда вы чихаете, воздух вырывается из вас со скоростью примерно 160 км в час.
- Хомячок в колесе может пробежать до 12 км за ночь.
- Земля - единственная планета, которую не назвали в честь бога.
- Вот что получится, если перемножить эти два числа: 111,111,111 x 111,111,111 = 12,345,678,987,654,321. Проверьте с калькулятором!
- Язык жирафа такой длинный, что он им может лизать свои уши.
- В человеческом теле около 96 тысяч километров кровеносных сосудов.

Ответы на сканворд от N25

		Р		А	Б	Б	А	Т		Ш			
П	Л	А	Т	О	Н		А			А			
		С		Т	Х					Н			
Б	А	К	А	Л	А	В	Р			Т			
		А		Н	О					А			
	С	Т	А	У	Т		М	А	Р	Ь	Я	Ж	
	К		Г	А	Г	А	Т			С			
М	А	Н	Г	О				М	А	Р	Т		
	Ч		Л					О		В			
	К		О	Т	Ч	Е	С	Т	В	О			
Ф	И	З	И	К	А			Ф	В	К			
И				Л	О	М	Е	О	Н				
Л				И				Р	О	Д	Н	Я	
О				С	У	Д	А	К		Г			
Л				М	А	У	Г	Р	И				
О				А	В	Н				Н			
Г				К	О	Н	В	У	Л	Ь	С	И	Я

КРОССВОРД

По горизонтали: 1. Область распространения 2. Город кинофестивалей 3. Слой корки цитруса 4. Представитель национальности России 5. Вера в существование Бога 6. «Расписание» прибытия поездов и самолетов 7. Караван хлеба 8. Плетение из нитей 9. Цирковая кличка Каштанки 10. Футбольное заграждение 11. Мифический герой, приговоренный к мукам голода, страха 12. Совокупность граждан страны 13. Домашний персонал 14. Один из трех мушкетеров А. Дюма 15. Отворот пиджака, пальто на груди 16. Всякое живое существо (устар.) 17. Медсестра при больном 18. Зубной врач по старинке 19. Пробивающийся из-под зем-ли источник 20. Острые металлические щипцы 21. Нацеливание орудия 22. Трамвай, возимый лошадьми 23. Прозвище «двортерьера» 24. Один из вождей Великой французской революции

По вертикали: 25. Верхняя одежда для нижней части тела 26. Средство размножения клубники 10. Сушеный виноград бессемянных сортов 28. Время перед восходом солнца 29. Овощ – «нехороший человек» 30. Сказочный брат Фомы 31. Разновидность публичных торгов 32. Бывает на побегушках 33. Поднебесная империя 3. Выдержка из текста 35. Пожилой человек 36. Благоустройство, комфортность 37. Коррозия железа 38. Душистый, приятный запах 15. Речной айсберг 40. Древнегреческая богиня мудрости 41. Персонаж итальянской комедии масок 42. Плетеный половик 43. Белый порошок на руках штангиста 44. Поощрение за заслуги 45. Дочь критского царя Миноса 46. Имя пользователя для его авторизации 47. Восстание, бунт 48. Движение орудия после выстрела

Ответы на кроссворд от N25

По горизонтали: 1. ЧЕХОЛ 2. УГЛИЧ 3. СКЛАД 4. ВОДОРОД 5. ИЗБЫТОК 6. ЕРМАК 7. НОВОСЕЛ 8. ТАРАКАН 9. КОНДО 10. КИЛЬКА 11. РУТИНА 12. СНЕЖИНКА 13. ИНТУИЦИЯ 14. ЯТАГАН 15. ПИСЬМО 16. ЕРЕСЬ 17. МАТЕРИК 18. ЯБЛОЧКО 19. ТУРИН 20. ДЕЯНИРА 21. КОЗЫРЕК 22. РАНКА 23. ВАРАН 24. СИЕНА

По вертикали: 25. АВЕНЮ 26. АМАДУ 10. КЕНИЯ 28. ЕЗДОВОЙ 29. ТАТЬЯНА 30. ЛОЖКА 31. ОТРАСЛЬ 32. ГЕРНИКА 33. КИНЗА 3. СДЕЛКА 35. НЕКТАР 36. АЛЬМАНАХ 37. ОСЕТРИНА 38. ДИКТОР 15. ПЬЯНКА 40. УИТНИ 41. ГАБАРИТ 42. САЛАЗКИ 43. ИТИЛЬ 44. ИСТУКАН 45. МИЧУРИН 46. АНИМО 47. ОКУНЬ 48. ВОДКА

Кылаабынай редактор
В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбуйааччы — 41332,
хаһыаты таһыы — 41332,
бухгалтерия — 41141,
факс — 41141.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральной сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ПИ №ТУ14-0216**.
Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэтитин, дьиэбит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияга киирбит суруктар төннөрүлүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатынын мэддьи биир буолбат.**
«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
Редакция, издатель аадырыһа: 678380, СР, Нам улууһа, Нам сэл., Ст. Платонова уул., 1/2 корп.
Типография аадырыһа: Дьокуускай к., Вилюйской переулук, 20
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

Хаһыат «Якутия» медиа-холдинг АУО типографиятыгар бэчээттээнэ.
Аадырыһа:
Дьокуускай к., Вилюйской переулук, 20
Формата А3. Кээмэйэ 3,0 бэчээт. лиис
Көҕүл сьанаанан атыыланар
Индексэ — Р0005. Тираһа — 362 экз.
Бэчээкэ илии баттанытын графига —
12:00 ч. 03.07.2019 с.
Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 ч. 03.07.2019 с.